

TAMPEREEN YLIOPISTO

Sosiaalinen media opettajankoulutuksessa

Tapaustutkimus Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisessa
opettajakorkeakoulussa

Kasvatustieteiden yksikkö
Kasvatustieteiden Pro gradu -tutkielma
LEENAKAIJA LEHTO
Lokakuu 2014

Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden yksikkö
LEENAKAIJA LEHTO: SOSIAALINEN MEDIA OPETTAJANKOULUTUKSESSA,
Tapaustutkimus Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa
Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma, 71 sivua, 18 liitesivua
Lokakuu 2014

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen tarkoitus on selvittää sosiaalisen median käyttöä Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajien työssä. Sosiaalisen median mahdollisuudet ovat hyvin monipuoliset ja monipuolisuudessa on myös haasteensa.

Hämeen ammattikorkeakoulussa on suosittu sosiaalisen median työkaluista, joiden pohjalta tutkimuksen kysymykset tehtiin. Ne jaoteltiin Cavazzan (2012) sosiaalisen median karten mukaisesti paikkatietoon, julkaisemiseen, jakamiseen, pelillisyyteen, verkostoitumiseen ja ostamiseen tuloksien tarkastelun helpottamiseksi.

Sosiaalinen media on osa verkko-opetusta ja opettajan kompetenssien tarkastelun pohjana käytettiin verkko-opetuksen kompetensseja. Niistä kyseltiin tarkemmin pedagogisista, viestintäteknisistä ja digitaalisista taidoista, kun taas oman ammattialan taitoa vain sivuttiin hieman sosiaalisessa mediassa verkostoitumisen yhteydessä. Tutkimuksessa tarkasteltiin opettajien kompetenssia sosiaalisen median käytössä ja hyödyntämissä oman ammattitaidon kehittämiseen. Sosiaalisen median verkostot muuttavat oppimisympäristöjä ja niiden toimintakulttuuria. Toimintakulttuurin muuttuminen tuo haasteita opettajan työhön ja oman osaamisen ylläpitämiseen. Perinteisesti opettaja on toiminut yksin luokassa, mutta sosiaalinen media tuo uuden avoimen verkostoituneen ympäristön, jossa opettaja tarvitsee yhteisöllistä tukea uusien toimintatapojen edessä. Sen käyttöönotto ei ole helppoa ammatissa, missä pitäisi tuoda oma ammatillisuutensa näkyviin ja argumentoida osaamisensa hyvin. Sosiaalisen median luonteeseen kuitenkin kuuluu keskeneräisyyden hyväksyminen ja avoin jakaminen myös keskeneräisten ideoiden osalta omille verkostoille. Näin voidaan hyödyntää parviälyä uuden tiedon luomisessa.

Tutkimus tehtiin kyselytutkimuksena ja tutkimusotteena käytettiin tapaustutkimusta sosiaalisen median käytöstä työssä ja vapaa-ajalla, jolla pyrittiin osaltaan hahmottamaan, kuinka nopeasti sosiaalinen media olisi otettavissa käyttöön opetuksessa ammatillisessa opettajankoulutuksessa. Tutkimuksessa haluttiin myös kartoittaa miten laajasti sosiaalista mediaa käytetään jo opetuksessa ja käytetäänkö sosiaalisen median verkostoja oman osaamisen kehittämisessä ammatillisessa mielessä tai pedagogisesta näkökulmasta katsoen.

Tutkimuksen tuloksissa on havaittavissa opettajilla kahta erilaista lähestymistä verkko-opettajuuteen ja sosiaaliseen mediaan. Opettajat ovat jakautuneet niihin, jotka ovat edelläkävijöitä ja ottavat verkko-opetuksessa ja sosiaalisessa mediassa tarvittavat asiat heti haltuun tai niihin, jotka toimivat oman erikoisalansa asiantuntijoina ja toimivat verkko-opetuksessa ja sosiaalisessa mediassa annettujen ohjeiden varassa. Opetuskäytössä olevista Hämeen ammattikorkeakoulun suositusten mukaisista sosiaalisen median sovelluksista vain osa oli käytössä useilla henkilöillä. Niiden monipuolinen opetuskäyttö siis haki vielä tarkoituksen mukaista paikkaansa ja soveltuvuutta opetukseen. Tutkimuksessa tarkasteltiin sosiaalisen median käyttöä myös muun työn ja vapaa-ajan näkökulmista. Jos niitä käytettiin muussa työssä, niin niitä yleensä käytettiin myös opetuksessa. Sosiaalisen median

sovelluksien käyttö verkostoitumiseen omalla alalla ja opetuksen kehittämiseen oli noin puolella vastaajista hallussa ja kehittymässä kaikkien työtavoiksi.

Asiasanat: *sosiaalinen media, some, ammatillinen opettajankoulutus, ammatillinen kompetenssi, verkostoituminen*

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	6
2. TUTKIMUKSEN TAVOITE.....	8
3. TEORIATAUSTA	9
3.1 SOSIAALISEN MEDIAN MÄÄRITTELY	9
3.2 SOSIAALINEN MEDIA OPETUKSESSA	10
3.3 SOSIAALISEN MEDIAN ERI MUODOT	12
3.4 KOMPETENSSIN MÄÄRITTELY	14
3.5 OPETTAJAN KOMPETENSSIT VERKKO-OPETUKSESSA	14
3.6 TOIMINTAKULTTUURIN MUUTTUMINEN.....	16
3.7 VERKOSTOITUMINEN	17
3.8 AMMATILLINEN VERKOSTOITUMINEN KOMPETENSSIEN KEHITTÄMISESSÄ	18
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	20
4.1 METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT	21
4.2 KYSELY	23
4.3 AINEISTON ANALYSOINTI	24
5. TUTKIMUKSEN TULOKSET	27
5.1 OPETTAJANKOULUTTAJIEN KÄYTTÄMÄT SOSIAALISEN MEDIAN MUODOT	27
5.1.1 Samanaikaiset sovellukset yhteisöllisessä työskentelyssä	28
5.1.2 Verkostoituminen	31
5.1.3 Jakaminen	32
5.1.4 Kyselyt ja aikataulut	34
5.1.5 Mobiililaitteet	34
5.2 SOSIAALINEN MEDIA OPETTAJANKOULUTUKSESSA	36
5.3 OPETTAJANKOULUTTAJIEN VERKOSTOITUMINEN JA OMAN AMMATILLISUUDEN KEHITTÄMINEN SOSIAALISEN MEDIAN AVULLA ...	42
5.3.1 Verkko-opetuksen suunnittelu ja työkalujen valinta	42
5.3.2 Verkko-ohjaus	44
5.3.3 Tekijänoikeudet ja tietosuoja	45
5.3.4 Materiaali	47
5.3.5 Jakaminen	48
5.3.6 Digitaalinen työskentely verkostoissa	50
6. TULOSTEN POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	52
6.1 SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÖ	52
6.2 SOSIAALINEN MEDIA OPETTAJANKOULUTUKSESSA	54
6.3 VERKOSTOITUMISESTA OSAAMISEN KEHITTÄMISEEN SOSIAALISESSA MEDIASSA	58
7. LOPUKSI	64
8. LÄHTEET:	66

LITTEET:	72
-----------------------	-----------

1. JOHDANTO

Opetuksen ja opiskelun murros tuo uusia haasteita opettajien työnkuvaan ja opettamiseen sekä opiskelukulttuuriin (Kalliala & Toikkanen 2009, 9). Opettajan suunnitteleman oppimisprosessin osana sosiaalinen media hakee vielä paikkaansa. Tarvitaan siis malleja miten toimia ja ideoita toimintamalleiksi. Yhteisöllisyyden merkitys nousee monessa tutkimuksessa keskeiseksi, jotta sosiaalisesta mediasta saadaan hyötyä ja iloa. Tämä näkyy niin nuorisotutkimuksissa kuin opettajaopiskelijoiden verkkoryhmän sosiaalisen median opintojaksolla. (Aarreniemi-Jokipelto 2011, 43-57.)

Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna opettajan työ on muuttunut ja asettanut opettajat uusien haasteiden eteen. Sosiaalisessa mediassa haasteena perinteisiin menetelmiin verrattuna on tilan ja ajan hallittavuus. Pedagogisesti ne voi kuitenkin jäsentää mielekkääksi sosiaalisessa mediassa. Opettajakin voi verkostoitua sosiaalisessa mediassa ja saada sieltä vinkkejä opetuksensa toteutukseen. Myös opettajan pitää olla rohkea ja myöntää, ettei voi hallita kaikkea, eikä tarvitsekaan. (Rongas 2010.) Opettajien tulisi myös tunnistaa oma rooli sosiaalisen median toimijana. Opettaja voi esittää sosiaalisessa mediassa omia mielipiteitään tai organisaation virallisia mielipiteitä. Tällöin on hyvä muistaa työntekijän velvollisuudet ja jos toimii virallisen mielipiteen julkaisijana, tulisi sen myös näkyä silloin sosiaalisen median julkaisussa. (Pönkä 2011.)

Sosiaalisen median käyttöönotto vaatii opettajilta uuden toimintaympäristön omaksumista sekä siinä tarvittavien taitojen ja tapojen käyttöönottoa ja hyväksymistä. Sosiaalinen media ympäristönä haastaa opettajia uuteen toimintakulttuuriin, jossa siedetään keskeneräisyyttä, toimitaan avoimesti ja kannustetaan positiiviseen palautteeseen. Uuden toimintaympäristön haltuunotto on haasteellista ja se miten ohjataan tavoitteelliseen toimintaan uudessa kontekstissa.

Opettajien kompetenssit sosiaalisen median käyttöönotossa käsittävät persoonallisten ominaisuuksien lisäksi ammattialaspesifistisen, pedagogisen ja tieto- ja viestintätekniisen osaamisen. Näiden taitojen yhtäaikainen kehittäminen olisi tavoiteltava lähtökohta. Opettajien kompetensseista kun pelkkä tekninen käyttötaito, ei ole välttämättä se mitä tarvitaan, vaan se miten tekniikkaa sovelletaan opetukseen. (Kullaslahti 2011.)

Sosiaalinen media tuo uusia toimintatapoja ja välineitä verkko-opettamiseen. Se on siis osa verkko-opetusta, mutta yhteisölliset ja ajantasaiset sovellukset avaavat uusia mahdollisuuksia muutokseen opetuksessa. Sosiaalinen media tuo myös uusia mahdollisuuksia opettajille jakaa omaa tietotaitoaan ja oppia muilta sekä luoda uusia innovaatioita yhteisöissä, jotka perinteisin menetelmin olisi haasteellisia toteuttaa.

2. TUTKIMUKSEN TAVOITE

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää sosiaalisen median käyttöä ja sen hyödyntämistä ammatilliseen tarkoitukseen Ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajan työssä. Lisäksi halutaan selvittää, hyödynnetäänkö sosiaalista mediaa ammatillisten kompetenssien kehittämisessä. Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajat ovat ensiarvoisen tärkeässä roolissa asian eteenpäin viemisessä ja hyvien käytänteiden levittämisessä opettajaopiskelijoiden keskuuteen.

Tutkimustehtävän tarkastelemiseksi muodostettiin seuraavat kolme tutkimuskysymystä:

1. Mitä sosiaalisen median muotoja opettajankouluttajat käyttävät?
2. Miten laajasti opettajankouluttajat käyttävät sosiaalista mediaa opetuksessa?
3. Miten opettajankouluttajat verkostoituvat sosiaalisessa mediassa ja kehittävät sosiaalisessa mediassa omaa ammatillisuuttaan muuttuvissa oppimisympäristöissä?

Tutkimus rajataan opettajankouluttajiin, jotka ovat usein avainasemassa uuden tiedon käyttöönotossa ja sen jalkauttamisessa uusille opettajille jokapäiväiseksi toimintatavaksi. He ohjaavat omalla esimerkillään opettajankoulutuksessa olevia opiskelijoita tulevaisuuden opetusmenetelmiin ja muihin käytäntöihin.

3. TEORIATAUSTA

3.1 *Sosiaalisen median määrittely*

Sosiaalisen median määrittely on vielä määrittelijän näkökulman mukainen, eikä ainoaa oikeaa ole vielä saavutettu. Sosiaalisesta mediasta puhuttaessa saatetaan puhua myös Web 2.0:sta käyttäen sitä synonyyminä. Sanastokeskus stk ry:n (2010) mukaan sosiaalinen media tai yhteisöllinen media on ”tietoverkkoja ja tietotekniikkaa hyödyntävä viestinnän muoto, jossa käsitellään vuorovaikutteisesti ja käyttäjälähtöisesti tuotettua sisältöä ja luodaan ja ylläpidetään ihmisten välisiä suhteita.” Aallon (2010) mukaan sosiaalinen media tarjoaa lisäksi palveluja mm. ajankäyttöön, tiedon ja mielipiteiden jakamiseen, yhteistyöhön, jutteluun, pelaamiseen ja verkostoitumiseen. Sosiaalinen media voi sisältää käyttäjien luomia viestejä, kuvia, videoita ja artikkeleita sekä linkkejä. Sosiaalisessa mediassa tietoa voidaan jakaa todella nopeasti laajalle joukolle ihmisiä. Tätä voidaan hyödyntää esimerkiksi katastrofeissa ja suuronnettomuuksissa. Toisaalta sosiaalinen media haastaa käyttäjät miettimään tiedon alkuperää ja luotettavuutta. (Feng 2013.) Sosiaalisen median määrittelyt ovat monipuolisia ja niihin tulee jatkuvasti lisää sisältöä.

Sosiaalinen media voi käsittää virtuaalista läsnäoloa, jolloin käyttäjillä on tietoisuus toisista käyttäjistä ko. palvelussa. Siihen liittyy sisältöjen jakamista, joka käsittää tiedon tuottamisen, vaihtamisen ja vastaanottamisen. Yhteenkuuluvuus on myös olennainen osa sosiaalista mediaa ja se syntyy samasta asiasta kiinnostuneiden välillä tietyn palvelun käytössä. Tämä syntyy keskustelujen avulla, joka voi olla kirjoitettua tai puhuttua. Näiden avulla syntyy käyttäjästä verkkoon oma identiteetti, hieman riippuen siitä kuinka paljon käyttäjä itsestään ja elämästään kertoo. Mikäli käyttäjä on verkossa aktiivinen niin maine kasvaa ja hänen mielipiteitään arvostetaan sen mukaan. Käyttäjät myös muodostavat omia

ryhmiä, jotka saattavat olla myös suljettuja tai vain puoliksi avoimia, normaalin avoimuuden sijaan. (Mäntymäki 2012, 10.) Web-palveluiden ja sosiaalisen median palveluiden erottaminen toisistaan voi olla hieman vaikeaa. Verkkoon laitettu kuva ei sinänsä ole sosiaalisen median tarjoaman palvelu, mutta jos joku toinen sitä kommentoi tai muokkaa tai pisteyttää sitä voidaan puhua sosiaalisen median palvelusta. (Pönkä, Impiö & Vallinvaara 2012.) Sosiaalisen median sisältöä voidaan myös yksilöidä ja tuottaa tai tarjota analysoinnin perusteella käyttäjälle sitä tietoa mistä hän on kiinnostunut. Sosiaalisen median palveluihin voi liittää paikkatietoon perustuvaa tietoa ja tarjota sitä älypuhelimien käyttäjille. Älypuhelimien käyttäjät voivat myös lisätä paikkatietoa sosiaalisen median palveluihin. (Kim, Lee & ym. 2011.)

Sosiaalinen media käsittää kuitenkin yhteydenpitoa, vuorovaikutusta ja rakenteisten mediasisältöjen yhteisöllistä luomista sekä julkaisemista ja sen tiedon saatavuutta, että seuranta ja organisointia teknologian mahdollistamisen keinoin. Sosiaalinen media mahdollistaa yhteisöllisyyden ja verkostot teknologiaa hyödyntäen. Yhteisöllisyys sosiaalisessa mediassa syntyy tiedon jakamisesta ja sen kautta tapahtuvan uuden oppimisesta ryhmän sisällä. Tähän liittyy olennaisesti tuotetun tiedon helppo saatavuus ja seurattavuus. Sosiaalisen median käyttöä lisää oleellisesti myös erilaisten mobiililaitteiden käyttö. Niiden toiminta perustuu suurelta osin sosiaalisen median palveluiden käyttöön mistä ja milloin tahansa.

Sosiaalinen media tukee myös arkioppimista, koska opiskelijat eivät pelkästään lue vaan osallistuvat aktiivisesti kommentoiden, kirjoittaen, arvioiden ja avustaen niitä yhteisöjä, joissa ovat osallistujia. Sosiaalisessa mediassa arkioppinen on kokoajan aktiivisempaa ja siihen osallistuu yhä suurempi joukko ihmisiä sekä se on jo erittäin luovaa. Sosiaalisessa mediassa syntyvät uudet ideat ovatkin tuoneet arkioppimista yhä lähemmäksi akateemista oppimista ja tämä on noussut uudeksi tutkimuskohteeksi. (Song & Lee 2014.)

3.2 Sosiaalinen media opetuksessa

Sosiaalisen median käyttöönotto opetuksessa on lähtenyt innokkaiden opettajien halusta tutustua uuden tekniikan suomiin mahdollisuuksiin. Nykyisin siihen liittyy myös yhteiskunnallista painostusta ja opiskelijoita halutaan opettaa heille tutuissa

verkkoympäristöissä. Haasteelliseksi sen tekee kuitenkin opettajien oman osaamistason saaminen verkkoympäristöissä sellaiselle tasolle, jolloin voi suunnitella oppimisprosessin ja sen ohjauksen kaikkia hyödyntäväksi. Useat saattavat tarvita pedagogista ja teknistä tukea koulutusprosessin ideointiin ja toteutukseen. Uudet sovellukset voivat tuoda parannusta oppimistuloksiin tai ne voivat tuoda sujuvuutta opettajan ja opiskelijoiden vuorovaikutukseen, yhteydenpitoon, yhteisölliseen työskentelyyn tai tiedon julkistamiseen ja auttaa näin vähentämään molempien työtaakkaa. (Kalliala ym. 2009, 11.) Sosiaalisen median avulla voidaan tukea yhteisöllistä sekä yksilöllistä oppimista toimintaan, vuorovaikutukseen tai reflektointiin liittyen, riippumatta ajasta ja paikasta (Hintikka 2014). Opiskelijoiden motivointi oppimiseen ja tavoitteelliseen toimimiseen sosiaalisessa mediassa on kuitenkin haasteellista (Huang, Hood & Yoo 2014). Opettajalla on ratkaiseva merkitys sosiaalisen median pedagogisessa käytössä. Sosiaalisesta mediasta voidaan saada kuitenkin hyötyä pedagogiikka muuttamatta tai opetuksen pedagogisessa uudistamisessa. (Hintikka 2014.)

Tynjälän (2003) mukaan muuttuvan työelämän tuomiin asiantuntijavalmiuksiin ammattikorkeakoulussa kuuluvat myös tieto- ja viestintätekniikkaan liittyvän kehityksen myötä tietokoneen ja -verkkojen käyttötaidot, medialukutaidot, kriittinen ajattelu ja ongelmanratkaisutaidot. Näiden lisäksi verkostoituminen ja tiimityöskentely tuovat omat haasteensa asiantuntijoiden yhteistyö- ja kommunikaatiotaidoille (Ruohotie 2006). Tämä pätee myös sosiaalisessa mediassa. Tarvitaan myös muutosten aistimiseen, avoimeen innovaatioon ja hajautettuun organisointiin sekä elinikäiseen oppimiseen liittyviä taitoja (Arina 2012, 86).

Opetusta suunnittelevan pitääkin ottaa huomioon sosiaalisen median tarkoituksen mukainen käyttö opetuksessa. Oppimisprosessin suunnittelulla pyritään hyödyntämään sosiaalisen median parhaita ominaisuuksia ja varmistamaan opiskelijoiden syvälinen ymmärtäminen oppimisessa pinnallisen tiedon sijasta. Erilaiset pedagogiset ratkaisut mahdollistavat opiskelijoiden aktivoimisen eri tarkoituksiin. Ongelmalähtöinen oppiminen, tutkiva oppiminen aktivoivat opiskelijoita eri tavoin, kun oppimispäiväkirjat, jotka tukevat reflektiivisyyttä ja sitä kautta oppimaan oppimista. Opetusmenetelmien valinnan yhteydessä kannattaa jo miettiä ko. pedagogista valintaa tukevia sosiaalisen median sovelluksia. Sosiaalisen median sovellukset ovat parhaimmillaan yhteistoiminnallisessa oppimisessa ja ryhmätyötaitojen kehittämisessä, joita tarvitaan varsinkin työelämässä. Opettajan pitää

kuitenkin huomioida ryhmän jäsenten roolit ja vastuut sekä suunnitella työskentelymuodot, koska ne eivät synny automaattisesti verkkoympäristössä. Opettajakin voi pyytää työelämän edustajaa mentoriksi, joka rikastuttaa opetusta työelämäyhteydellä. Verkostoituminen muiden opettajien kanssa auttaa löytämään oikeita lähestymistapoja, kun vaihdetaan kokemuksia erilaisista toteutuksista. (Löfström, Kanerva & ym. 2010.) Lisäksi sosiaalisessa mediassa on paljon verkostoja, joista saa ja voi pyytää vinkkejä erilaisiin toteutuksiin. Opettajan voi pääasiassa kiinnittää huomiota prosessin etenemiseen kohti tavoitetta, kun sosiaalisen median sovellukset ovat valittu tukemaan oppimisprosessia.

Sosiaalinen media opetuksessa on kuitenkin verkko-opetuksen yksi osa-alue, jossa laajennetaan perinteisen verkko-opetuksen näkökulmia ja toimintakenttää. Toimintakulttuurin muutos on haasteellinen, koska perinteisesti opettaja on toiminut yksin luokassa opiskelijoiden kanssa. Nyt sosiaalinen media antaa mahdollisuuksia haastaa mukaan myös tietoverkoissa verkostoituneet asiantuntijat, joka tekee opetuksesta paljon avoimempaa ja samalla haasteellisempaa. Sosiaalisessa mediassa tarjotaan myös paikkatietoon nojautuvaa tietoa, joka tuo opittavan asian juuri sinne missä sitä tarvitaan ja silloin kun sitä tarvitaan.

3.3 *Sosiaalisen median eri muodot*

Cavazza (2012) jakaa sosiaalisen median erilaisiin käyttöä kuvaaviin ryhmiin. Ryhmät ovat julkaiseminen, jakaminen, pelillisuus, verkostoituminen, ostaminen, ja paikantaminen. Opetuksessa käytetään jo paljon julkaisemista, jakamista ja verkottumista. Paikkatieto ja pelillisuus on jo tietyillä aloilla koulutuksessa vahvasti mukana, mutta ne eivät ole vielä löytäneet paikkaansa opettajankoulutuksessa. Ostaminen ei ole meillä kaikessa opetuksessa nykyisen lainsäädännön vuoksi ajankohtainen, vaikka tulevaisuudessa sekin on todennäköistä, ainakin jossain muodossa.

Social Media Landscape 2012

Kuva 1. Sosiaalisen median kartta Fred Cavazza 2012

Cavazzan (2012) sosiaalisen median kartta kuvaakin hyvin sitä sosiaalisen median jakoa, joka nyt on vallalla ja siihen liittyvää vuorovaikutusta, keskustelua ja interaktiota, joka liittyy sosiaalisessa mediassa toimimiseen. Kuvauksessa on myös otettu kantaa siihen millä sovelluksilla ja välineillä monet toimivat sosiaalisessa mediassa. Laitteiden monipuolisuus laajentaa käytettävyyttä ja se on oleellista, kun puhutaan ajasta ja paikasta riippumattomasta tavasta toimia, joka pitäisi ottaa myös huomioon opetuksessa.

Laadullisesti korkeatasoisessa opetuksessa tulee kuitenkin ottaa huomioon uuden median monimuotoisten opetustapojen ja materiaalien käytön haasteet. Erilaiset opetusmateriaalit ja niiden haltuunotto saattaa olla kognitiivisesti kuormittavaa. Tämä saattaa osaltaan haitata opetuksen sisällöllisen aineen oppimista. Suunnittelussa tuleekin ottaa huomioon kokonaisuuden haltuunotto opiskelijan ja opettajan toimissa sekä tiedonkäsittelyn mahdollisuudet. (Löfström & ym. 2010).

3.4 *Kompetenssin määrittely*

Työn roolivaatimukset ja yksilön valmiudet suoriutua työtehtävissään ovat ammatillisen kompetenssin määrittelyssä huomioitavia seikkoja. Ammatillista kompetenssia määrittelee se millaiset mahdollisuudet on suoriutua ammattinsa ja työorganisaation arvostamista työtehtävistä kyvykkäästi, maksimaalisella suorituspotentiaalilla. (Ruohotie 2005). Ammatillisen kompetenssin osatekijöinä ovat myös kyvyt, tiedot, taidot, motivaatio, persoonallisuus ja minäkäsitys. (Kanfer & Ackerman 2005.) Avainkompetenssien määrittelykriteereitä ohjaa se viitekehys, jossa määrittely tapahtuu (Ruohotie 2004). Viitekehystenä tutkimuksessa on sosiaalisessa mediassa toimiminen opettajana, jolloin määrittelykriteerit ohjautuvat sen mukaan. Ammattispesifiset taidot ja tietämys siinä kontekstuaalissa, jossa työsuoritus tehdään määrittää ammatillisen kompetenssin (Ruohotie 2004).

Yksilön tiedot ja taidot työtehtävien teossa ymmärretään kompetenssiksi. Kompetensseja opettajan ammatissa ovat kaikki tiedot ja taidot, joilla hän tekee opetus ja kasvatustyötä. Se voi olla myös piilevä taito, joka tulee esille vain tietyissä tilanteissa. Ero kvalifikaatioihin on pääasiassa siinä, että kompetenssit on voitu hankkia myös koulutusinstituution ulkopuolelta. Kvalifikaatiot ovat taas työnantajan määrittelemät sertifioidut tiedot ja taidot sekä kyvyt, joita työtehtävän vaatimuksissa on määritelty. Opettajan taitoina voidaan pitää aiheen substanssiosaaminen, vuorovaikutustaidot sekä kasvattajalta vaadittava kohtaamisen kyky. (Wihersaari 2011, 64-65.)

3.5 *Opettajan kompetenssit verkko-opetuksessa*

Opettajien avainkompetenssien määrittelyssä sosiaalisessa mediassa voidaan käyttää verkko-opettajan kompetensseja pohjana, koska sosiaalisessa mediassa opettaminen on osa verkko-opetusta. Kullaslahden (2011) mukaan verkko-opettajan ammatillisiin kompetensseihin kuuluu kolme osa-aluetta, jotka ovat integroituneita toisiinsa. Näihin kuuluu ammattialaspesifit, pedagogiset ja tieto- ja viestintätekniset taidot. Näiden lisäksi Kullaslahti tuo neljännen affektis-konatiivisen kompetenssialan, johon kuuluu persoonalliset piirteet, motivaatio sekä minäkäsitys. Ruohotien mukaan vahvat affektis-konatiiviset valmiudet ovatkin tärkeitä ammatissa kehittymiselle, jos ympäristön tuki on puutteellinen. Sosiaaliseen

mediaan liitetyt opettajan avainkompetenssit ovat Laitinen & Rissanen sit. Sutisen (2007) mukaan tiedolliset, taidolliset ja asenteelliset kompetenssit. Tiedollisiin kompetensseihin voidaan siis katsoa kuuluvan ammattialaspesifit ja pedagogiset kompetenssit, kun taas taidollisiin kompetensseihin kuuluu tieto- ja viestintätekniset taidot. Asenteelliset kompetenssit kuuluvat enemmän affektis-konatiivisiin kompetensseihin. Opettajan avainkompetensseihin voidaan luokitella myös digitaaliset taidot, jotka pitävät sisällään verkostoitumisen sosiaalisessa mediassa. Digitaaliset taidot tuovat opettajan arkeen myös uudenlaista pedagogiikkaa. (Paaso & Korento 2007.)

Sosiaalisen median käyttöönotossa koulutukseen ei ole kysymys vain vanhojen toimintatapojen siirtämisestä verkkoympäristöön, vaan uuden toimintatavan löytämisestä ja hyödyntämisestä, jolloin oppiminen perustuisi ymmärtämiseen ja syvälliseen oppimiseen. Tätä tukee tiedon rakentelu ja ajattelun näkyväksi tekeminen, joka on mahdollista sosiaalisen median sovelluksilla. Samoin mahdollisuus liittää omat kokemuksensa koulun ulkopuolisiin ilmiöihin ja verkostoitua koulun ulkopuolella olevien asiantuntijoiden tai muiden tahojen kanssa. Tällöin myös rutiinityöskentelyä voitaisiin vähentää opiskelussa ja turha toistaminen/kopioiminen jäisi vähemmälle. Opettajat siis käyttävät verkko-opetuksessa yleensä tietoa toistavia menetelmiä, kun tietoa tuottavat menetelmät jäävät yleensä opetuksessa vähemmälle huomiolle. Opettajien yhteisöllisen oppimisen periaatteita tulisi siis vahvistaa ja vakiinnuttaa sosiaalisen median tuomia mahdollisuuksia yhteisöllisen tiedon rakentelussa ja vuorovaikutuksellisessa toiminnassa. (Järvelä, Järvenoja & Simojoki 2011, 42-51.) Onkin siis oleellista, että olemassa olevaa tietoa osataan hyödyntää ja yhdessä kriittisesti tarkastellen valitaan eri tarkoituksiin sopivat menetelmät sekä sovellukset. Sovellusten valinnallakin on merkitystä, koska oikea sovellus ohjaa jo tietyn tyyppiseen toimintaan ja vähentää näin muuta ohjauksen tarvetta. Ruohotien (2004) integratiivisen kasvumallin mukaisesti tulee siis hyödyntää transformatiivisiä oppimissyklejä merkitysten rakentumisessa ja uudistumisessa. Aktiivinen oppija hyödyntää itsereflektiota soveltamisalueiden laajentamiseksi ja tekee suorituksia kompetenssien vahvistamiseksi ja uudistamiseksi.

3.6 Toimintakulttuurin muuttuminen

Toimintakulttuuri on sidottu kontekstiin ja sen vuoksi sosiaalisen median ominaisuuksilla on vaikutusta toiminnan mahdollisuuksiin (Tenno 2011, 46). Yksilöt saattavat toimia kontekstin edellyttämällä tavalla, mutta kontekstissa on kuitenkin heidän ylläpitämä ja konstruoimansa sosiaalinen järjestys (Matikainen 2001). Toimintakulttuuri ei siis ole ennalta päätetty teknologiatuetussa ympäristössä (Tenno 2011, 47). Keskeisiä kontekstin luoja ovat tietosisältö ja vuorovaikutus. Ymmärrys muodostuu kuitenkin käyttäjien omien preferenssien, kokemusten ja havaintojen kautta. (Niemelä 2005, 22.) Toimintakulttuuri siis muotoutuu käyttäjien vuorovaikutuksesta, mutta siihen vaikuttaa myös aikaisemmat kokemukset ja uskomukset vastaavista toimintaympäristöistä (Tenno 2011, 47). Teknologia luo omat haasteensa toimintakulttuurin muutokselle, eikä vanhojen toimintamallien tuominen sellaisenaan tuo ratkaisuja perinteiseen opetukseen liittyviin ongelmien ratkaisuun. Teknologian avulla voitaisiin luoda ratkaisuja, jotka tukisivat parhaimmillaan syvällistä, ymmärtävää oppimista vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Teknologiaa hyödyntävät ja tarkoituksen mukaiset pedagogiset käytänteet haastavatkin toimijat uudenlaisen yhteisöllisen toimintakulttuurin luomiseen, koska sosiaalinen oppiminen ja yhteisöllinen teknologia ovat nousseet keskeisiksi teemoiksi (Järvelä, Häkkinen & Lehtinen 2006). Tämä haastaa opettajia ottamaan sosiaalisen median sovelluksia käyttöönsä ja luomaan yhteisöllisiä toimintatapoja, joihin sosiaalisen median työkalut antavat mahdollisuuden.

Parviälyä muodostuu tavallisista toimijoista, jotka ovat vuorovaikutuksessa toisensa kanssa erilaisissa verkkoympäristöissä. Sosiaalisen median suositut ominaisuudet voidaankin selittää juuri parviälymallin avulla. Vuorovaikutuksen tuloksena kun syntyy globaaleja käyttäytymismalleja, vaikei niitä erityisesti organisoida. Blended learning voidaan kääntää sulautuvaksi opiskeluksi, jolloin korostuu oppija aktiivina toimijana, ei vain opettamisen kohteena. Silloin painottuu laajennetun mielen käsite, parviälysovellukset ja sosiaalinen media oppimisalustana. (Åberg 2010.) Sosiaalisen median sovellukset tukevat parhaimmillaan parviälyyn perustuvaa käyttäytymistä ja voi toimia parhaimmillaan myös innovoinnin ja uuden kehittämisen tukena.

Perinteisen toimintatavan muuttaminen yhteistoiminnalliseksi toimintatavaksi on erittäin haasteellinen. Miten verkostoissa aktiiviset toimijat toimivat muutosagentteina perinteisessä organisaatiossa? Organisaation muutoksessa pitää työntekijöiden muuttua ja yksilön

muutokseen vaikuttaa muutoskyky, halu muutoksen syvyyteen ja siihen käytettävä aika. Tämä vaatii pitkäjänteisen prosessin jos halutaan aikaan suuri muutos. (Kokkonen 2012.)

Kallialan ja Toikkasen (2009) Sosiaalinen media opetuksessa teos tuo lähtökohdan sosiaalisen median käytöstä ja siitä, että välineitä vaihtamalla eivät oppimistulokset parane, vaan on panostettava opetus- ja oppimiskäytäntöihin. Pöngän & Impiön (2012) DevelOPE-hankkeen pääteemoista löytyvät yhteisöllinen opettajuus ja yhteisölliseen oppimiseen kehittävän opetuksen tutkimisesta. Haasteena on toimintamallien saaminen käytäntöön sekä se miten opettajankoulutus pystyy pedagogisten opintojen aikana tuomaan eri tutkimuksien toimintamalleja opiskelijoilleen. Toimintatapojen ja siihen liittyvän kulttuurin muuttaminen ei tapahdu hetkessä. Kuitenkin verkostot, hallinnot, liike-elämä, oppiminen ja työyhteisöt ovat kaikki muuttumassa verkostoiksi, joissa kaikki linkittyvät toisiinsa.

3.7 Verkostoituminen

Käsitteet verkostoituminen, yhteisöllinen työskentely, parviällyn käyttö liittyvät kaikki vahvasti sosiaalisen median työkalujen käyttöön, vaikka ne kuuluvat yhtä vahvasti reaali maailmaan. Reaali maailmassa ja sosiaalisessa mediassa verkostot voivat kuitenkin syntyä todella eri tavoin. Yhdellä verkostolla voi sosiaalisessa mediassa olla verkoston jäsenten lisäksi yhteistyötahoja ja seuraajia, joiden henkilöllisyys jää usein epäselväksi, mutta he voivat vaikuttaa kuitenkin verkoston toimintaan. Verkostoissa on myös aina heikkoja sidoksia, joiden kautta tieto kulkeutuu muihin verkostoihin. Sosiaalisessa mediassa verkostot toimivatkin usein tiedonvälityksen kanavina. (Pönkä 2013.)

Yhteisöllinen työskentely on jaetun merkityksen ja yhteisen ymmärryksen rakentamista vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Asiantuntijuuden kehittämisessä sosiaalinen vuorovaikutus ja osallistuva toiminta on nykykäsityksen mukaan keskeinen asia. Ryhmän tulee kuitenkin kulkea asetettujen tavoitteiden suuntaan. (Heikkinen 2004.) Verkostoitumisen yhteydessä mainitaan myös parviällyn käyttö, kun mietitään miten voi linkittää oman aivokapasiteetin muiden tuotoksiin ja jakaa tätä tuotosta myös eteenpäin. Parviällyn käyttö voi tuottaa osaltaan ryhmäflow'n, kun ryhmä saa enemmän aikaan kuin osiensa summa. Ryhmäflowssa muodostuu myönteistä kilvoittelua ja yhteisvastuuta. (Åberg 2010.)

Verkostoitumisen edistäminen tarvitsee työtä kuten kaikki laadukas oppiminen. Sitä ei saavuteta tehtävien vertikaalisella jakamisella ja yksilöllisillä tavoitteilla, vaan tarvitaan yhteisiä tavoitteita ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa prosessia sekä jaetun toiminnan arviointiin sitoutumisella. (Heikkinen 2004.) Tarvitaan siis suunnitelmallista yhteistyötä organisaation eri tasoilla ja eri osaajaryhmien välillä. Jokainen vaikuttaa omalta osaltaan omasta työroolistaan nähdessä yhteisöllisyyden syntyyn sekä tavoitteiden saavuttamiseen. (Annala 2009.)

Verkostoituminen ja yhteisöllisyys tuo usein voimakkaan yhteenkuuluvuuden tunteen myös sosiaalisessa mediassa. Motivaatio ja sitoutuneisuus ryhmään puolestaan lisää yhteenkuuluvuutta vaikka se onkin yksilökeskeistä. Yksilölliset verkostot muodostuvat kuitenkin eri palveluiden myötä, koska kaikki kontaktit eivät käytä samoja sosiaalisen median palveluita. Verkostoissa on yleensä ydinjoukko ja siihen liittyvä verkosto tai yhteisö, sekä seurattavia ja seuraajia. Verkostot siis muodostuvat erilaisista rooleista omien mieltymyksien mukaan. Verkostot saattavat olla myös ajallisesti eripituisia riippuen muista sidonnaisuuksista, esim. määriteltynä kontekstiin liittyen. (Hintikka 2014.)

3.8 Ammatillinen verkostoituminen kompetenssien kehittämisessä

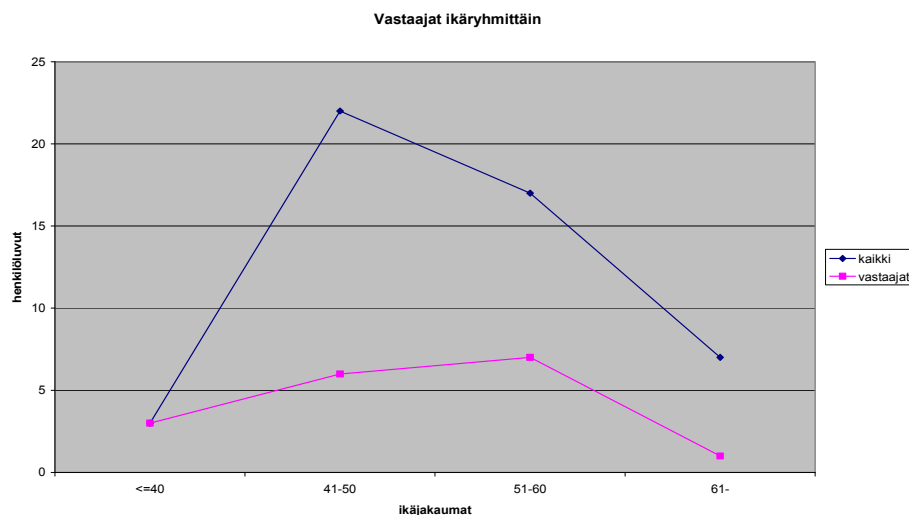
Ammatillisen kompetenssin kehittämisessä ollaan enemmän kiinnostuneita siitä mitä yksilö todella osaa tehdä maksimaalisena suorituksena, kuin siitä mitä yksilö tekee ja haluaisi tehdä. Sisäisten ja ulkoisten edellytysten ollessa suotuisia, voi yksilö keskittyä vain käsillä olevaan tehtävään ja siten osoittamaan mihin pystyy. (Ruohotie 2005.)

Sosiaalisessa mediassa verkostoitumiseen on erilaisia vaihtoehtoja täysin avoimen verkostoitumisen lisäksi. Verkostoitua voi myös osittain avoimessa verkostossa, jossa jäsenet voivat kirjoittaa ja kaikki voivat lukea. Suljetussa verkostossa, jossa jäsenien on rekisteröidyttävä, mutta palvelu voi olla avoin kaikille rekisteröityneille. Lisäksi on myös suljettuja verkkoyhteisöjä, joihin vaaditaan kutsutuksi tuleminen. Sen lisäksi on salaisia ja suljettuja yhteisöjä, joihin pitää tietää osoite, jossa toimitaan ja tulla kutsutuksi. Verkostoitunut toimintakulttuuri näkyy opetuksessa ja ohjaa opiskelijoita hyödyntämään toisten ideoita ja jalostamaan niitä eteenpäin. Tämä kaikki vaatii avoimuutta ja tiedonjakamista sekä keskeneräisyyden sietämistä. Tiedon jakaminen antaa yleensä sitä

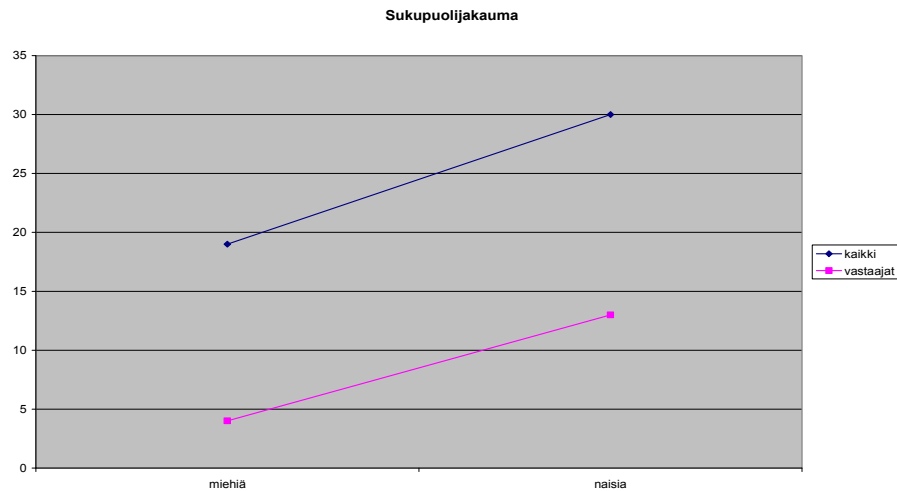
enemmän mitä enemmän on itse valmis jakamaan. Pitää vain hyväksyä uusia näkökulmia omien näkökulmien jakamisen yhteydessä. (Pönkä 2013.) Verkostoissa oppimisesta opettajana tai kehittämisestä yleensä puhutaan yhteisöllisestä toimimisesta (Kalliala & Toikkanen 2009). Asiantuntijaverkostojen syntyyn pitää panostaa. Yhteisissä koulutuksissa ei synny verkostoja, ellei niitä tietoisesti pyritä saamaan. Pienryhmissä toimiminen kuitenkin edistää asiantuntijoiden verkostoitumista. (Hytönen 2012.) Tämä pitäisi ottaa huomioon koulutusta suunniteltaessa näyttämällä esimerkkiä koulutuksen aikana. Opettajien omien kokemusten myötä syntyy myös paremmin suunniteltuja ja toteutettuja oppimisprosesseja yhteisölliseen toimimiseen sosiaalisessa mediassa. Nykyisin on entistä tärkeämpää pystyä moniammatilliseen yhteistyöhön myös opettajan työssä. Yhteistyötä pitää tehdä niin kasvokkain kuin verkostoissakin. Työelämässä on kuitenkin vaatimuksena asiantuntijatiimeissä toimiminen ja opettajien tulisi omalla esimerkillään ohjata tähän opiskelijoita. Asiantuntijuus muodostuu yhteisöissä, joissa omaa asiantuntijuutta jaetaan ja samalla luodaan uutta tietoa. Yhä enenevässä määrin tämä on siirtymässä sosiaaliseen median kautta luotuihin verkostoihin. (Pönkä, Impiö & Vallivaara 2012.)

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen viitekehys muodostuu Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisen opettajakorkeakoulun yliopettajien ja lehtoreiden sosiaalisen median käytöstä ja hyödyntämisestä. Yliopettajien ja lehtoreiden työnkuvaan voi kuulua opetusta, tutkimusta, hanketoimintaa ja muita hallinnollisia tehtäviä. Tutkimus tehtiin kyselytutkimuksena Webropol-sovellusta käyttäen. Kysely lähetettiin huhtikuussa 2012 sähköpostilla kaikille Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajille käyttäen automaattisesti työnkuvan mukaisesti järjestettyä sähköpostilistaa, johon kuuluvat kaikki Ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajat. Kyselyyn vastasi 49 yliopettajasta ja lehtorista ainoastaan 19 henkilöä ja heistä 17 henkilöä antoi luvan käyttää kyselyn tuloksia opinnäytetyössä. Vastausprosenttia 35 % voidaan pitää melko alhaisena. Vastaajat luokiteltiin ikäryhmittäin ja heitä verrattiin ikäjakaumittain kaikkiin opettajakorkeakoulun opettajiin, josta voidaan todeta vastaajien ikä- ja sukupuolijakaumien vastaavan jossain määrin kohdepopulaatiota. (Kuviot 1 ja 2). Ikäryhmän 41-50 kohdalla harkittiin painokertoimen käyttöä, mutta todettiin aineiston olevan kokonaisuutena niin pieni, ettei se paranna merkittävästi tulosta.

Kuvio 1. Vastaajat ikäryhmittäin suhteessa kohdepopulaatioon.

Kuvio 2. Vastaajien sukupuolijakauma suhteessa kohdepopulaatioon

4.1 Metodologiset lähtökohdat

Tutkimusmenetelmänä käytettiin tapaustutkimusta, jolla pyritään ohjaavalla eli normatiivisella tavalla parantamaan sosiaalisen median käyttöä opetuksessa. Tapaustutkimus pyrkii kuvaamaan yksittäisiä tapauksia yksityiskohtaisesti ja totuudenmukaisesti niiden luonnollisessa ympäristössä. Tutkimusprosessi perustuu kuvailevaan analyysiin, jolloin vastataan mm. kysymykseen mitä, minkälainen tai kuinka paljon ja tällöin kuvataan yleensä millainen ilmiö tutkimuskohteena on tai miten yleisestä ilmiöstä on kysymys. Laadullisen tutkimuksen elementit perustuvat usein haastatteluihin, mutta määrällisen aineiston kerääminen ei ole kuitenkaan pois suljettu. Tapaustutkimuksessa aineistonkeruumenetelmällä ei ole merkitystä ja siinä voidaan hyödyntää myös määrällistä aineistoa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tutkimus muodostuu empiirisestä analyysistä, joka perustuu mittaustuloksiin. Empiirinen tutkimus perustuu kokemukseen tutkimuskohteesta, mutta siitä voidaan tehdä havaintoja tai mitata ja analysoida sitä. Empiirisessä tutkimuksessa konkreettinen ja koottu tutkimusaineisto on keskiössä. (Jyväskylän yliopisto 2013.) Tapaustutkimukselle on ominaista, ettei se pyri yleistettävyyteen, vaan tutkii tietyssä ympäristössä tapahtumia (Metsämuuronen 2006). Tapaustutkimuksessa voi aineistonkeruu menetelmänä olla niin kvantitatiivinen kuin kvalitatiivinen lähestymistapa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Kuvailevat menetelmät pyrkivät tutkimuskohteen tarkkaan

ja totuudenmukaiseen kuvailuun (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2010). Tapaustutkimuksessa on haasteellista rajata tutkimus koskemaan tiettyä aihealuetta ja näkökulmaa. Tutkimuksessa on huomioitava mielekäs lähestymistapa ja se mitä oikeastaan halutaan tutkia. Kun tavoite on olemassa, aiheen rajaaminenkin on helpompaa. (Malmsten 2007.) Aiheen rajaus on tehty verkko-opetuksen kontekstissa sosiaalisen median opetukseen ja käyttöön Hämeen ammattikorkeakoulussa olevien suositusten mukaisilla työkaluilla sekä rajattuna Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajiin.

Tapaustutkimus voi olla yhden tapauksen tutkimista tai useamman tapauksen tutkimusta. Molemmissa tavoissa voi kuitenkin olla yksi tai usea analyysiyksikkö. Tarkasteltavien tulosten lukumäärän perusteella voidaan myös jaotella sitä, miten tutkimusta lähestytään. Tutkimuksessa voidaan tarkastella mahdollisimman lähellä olevia tapauksia tai mahdollisimman erillään olevia tapauksia. Tapausten tarkasteluun voidaan käyttää muualta tuotua viitekehystä tai tuoda käsitteitä muualta vertailun helpottamiseksi. (Laine & Peltonen 2007.) Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu mahdollisimman lähellä olevia tapauksia, jolla vahvistetaan sitä kokonaisnäkemystä, mitä kyseiset sovellukset edustaa. Lisäksi pyritään liikkumaan kehittämisalueelta toiseen eri sovellusryhmien välillä, jotka näkyvät Cavazzan (2012) mallin mukaisessa lähestymistavassa.

Tapaustutkimuksessa voi olla erilaisia tyyppejä, jolloin tuloksia voidaan yleistää koskemaan laajempaa kokonaisuutta tai valitaan tapauksen sisältä osakokonaisuus, joka voidaan yleistää, kun koko kokonaisuus on liian laaja. Tapaustutkimus etenee normaalisti induktiivisesti yksityisestä yleiseen. Tämä tarkoittaa tiivistettynä, että kuvaillaan asia, ymmärretään ja selitetään. Kuvailu keskittyy ilmiön osien ja kokonaisuuden paljastamiseen. Se, että kuvaillaan ilmiötä, vaatii osaltaan ilmiön ymmärtämistä. Selittäminen puolestaan suhteuttaa ilmiötä laajempaan kokonaisuuteen. Tapaustutkimuksessa pyritään ilmiön ymmärrettävyyteen, joko niiden itsensä vuoksi tai käyttäen niitä esitutkimuksena. Tavoitteeksi voidaan asettaa yleistettävyyys muiden samankaltaisten tapausten kanssa tai saada aikaan akateemiseen keskusteluun lisävalaistusta. Tapaustutkimuksen tyyppi kuitenkin määrittelee yleistettävyyden rajat. (Laine & Peltonen 2007.) Tapaustutkimus voi olla siis myös kartoittava, kuten tässä on lähestymistapana.

4.2 Kysely

Kyselyn kysymykset laadittiin yhteistyössä Hämeen ammattikorkeakoulun verkko-opetuksesta kiinnostuneiden henkilöiden kanssa ja se sisältää lisäaineistoa, jotta sitä voidaan hyödyntää myös henkilöstön osaamisen johtamisessa. Kysymyksien laadinnassa hyödynnettiin ope.fi viitekehystä. Tutkimuslupa pyydettiin Hämeen ammattikorkeakoulun Ammatillisen opettajakorkeakoulun opetusjohtajalta. Kyselyn toteutustavaksi päätettiin sähköinen kyselyjärjestelmä, joka on virallisesti käytössä Hämeen ammattikorkeakoulussa. Kysely muodostui järjestysasteikolla tehdyistä valintakysymyksistä ja nominaaliasteikolla tehdyistä monivalintakysymyksistä, joita täydennettiin jokaisen osan lopussa avoimella kysymyksellä. Kysely jakautui tutkimuksen kannalta kolmeen eri osaan. Ensimmäisessä osassa tarkasteltiin opettajien verkko-opetus -osaamista ja siihen liittyen sosiaalisen median liittämistä verkko-opetukseen sekä oman alan ja opetuksellisten verkostojen seuraamista sosiaalisessa mediassa. Tarkastelun kohteena on Kullaslahden (2011) määrittelemien kompetenssien mukaisesti pedagoginen osaaminen, blended learning ja integratiivinen pedagogiikka. Tämä sisältää myös opettajankouluttajien toisen kompetenssialueen eli ammattialaspesifit taidot. Kysymyksillä hahmotettiin vastauksia opettajien käyttämiin tapoihin opetuksessa ja varsinaisesti siihen miten suuresti verkostomainen toimintatapa sosiaalisessa mediassa on todellisuutta. Toisessa osassa tarkasteltiin erilaisten työkalujen kautta sosiaalisen median käyttökokemuksia vapaa-aikana, opetustyössä ja sisäisessä yhteistyössä sekä hanke- ja tutkimustyössä. Tällä kartoitettiin opetuksen lisäksi sosiaalisen median käyttöä muissa yhteyksissä ja pyrittiin myös hahmottamaan kuinka helposti sosiaalinen media on käyttöönotettavissa opetuksellisiin tarpeisiin. Kolmannessa osassa pyydettiin arvioimaan omaa osaamista Hämeen ammattikorkeakouluun (HAMK) hankittujen sovellusten käytöstä tai sosiaalisen median sovelluksien käytöstä. Tämä sisältää siis opettajien kompetensseista kolmannen osa-alueen tieto- ja viestintätekniset taidot sosiaalisessa mediassa eli mitä sosiaalisen median muotoja yleensä käytetään. Sosiaalisen median sovellukset on valittu HAMKissa käytössä olevien suositusten mukaisesti. Työkalut jaoteltiin Cavazzan (2012) mallin mukaisesti eri tarkoituksien mukaisiin ryhmiin. Tarkastelu tehtiin tämän pohjalta. Sähköinen kyselylomake (liite 1) lähetettiin sähköpostitse linkkinä vastaanottajille.

Ensimmäisen osan valinta kysymyksissä 17 kpl oli vastausvaihtoehtoina seuraavat väittämät:

0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa

1 = tiedän, osaan auttavasti
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

Toisen osan monivalintakysymyksissä 14 kpl oli seuraavat vastausvaihtoehdot:

En ole käyttänyt

Käytän vapaa-aikana

Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä

Käytän opetuksessa

Kolmannen osan valintakysymyksissä oli vastausvaihtoehtoina samat väittämät kuin ensimmäisessä osassa. Kysymyksiä oli tässä osiossa yhteensä 27 kpl, joista 20 kpl liittyi tähän tutkimukseen.

0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
1 = tiedän, osaan auttavasti
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

4.3 Aineiston analysointi

Tutkimuksella haluttiin kartoittaa sosiaalisen median sovelluksien käyttöä opetuksessa, tutkimuksessa ja vapaa-ajalla.

Kyselytutkimuksen pedagogisesta näkökulmasta tarkasteltuihin kysymyksiin vastattiin likert-asteikolla. Likert-asteikko oli nollasta viiteen. Niistä tehtiin suhteellisen frekvenssin mukaiset kuvaukset jakaumien perusteella. Sosiaalisen median käyttöä pyrittiin selvittämään kokonaisuutena, miten sitä käytetään vai onko sen käyttö vielä vähäistä. Nominaaliasteikon vastausvaihtoehtoina oli: en ole käyttänyt, käytän vapaa-ajalla, opetuksessa, hankkeissa/tutkimuksessa/kehittämisessä tai organisaation sisäisessä yhteistyössä. Näin saatiin tarkempaa tietoa siitä missä yhteydessä sosiaalinen media on käytössä opettajilla. Kolmannessa osiossa suositeltujen työkalujen yhteydessä oli käytössä myös sama Likert-asteikko nollasta viiteen.

Sosiaalisen median sovelluksien käyttöä tarkasteltiin sosiaalisen median ja verkkoympäristön yhdistämisen taitojen pohjalta. Käyttävätkö he, joilla ei ole kokemusta näiden yhdistämisestä kuitenkin sosiaalisen median työkaluja vai ovatko ne aivan vieraita kaikilla elämän alueilla. Vertailussa tutkittiin onko aineisto normaalijakautunutta. Aineistossa siis tarkastellaan opettajien itsensä arvioita siitä, miten he käyttävät ja opettavat sosiaalisen median välinein opettajaopiskelijoita sekä verkostoituvatko he mielestään sosiaalisen median työkalujen avulla. Tapaustutkimuksen mukaisesti aineistoa tarkasteltiin useasta näkökulmasta. Tämän vuoksi verkko-opetukseen liittyviä kysymyksiä on runsaasti mukana.

Tutkimuksen realibiliteetillä tarkoitetaan luotettavuutta. Vaihtoehtokysymyksiin saatu itsearviointi on luultavammin sama, ellei henkilön tieto sovelluksista ole muuttunut vastaavana aikana. Kysymysten asettelussa ja vastausvaihtoehtoisissa ei ole paljoakaan tulkinnallisuutta, kun kielteisiä kysymysvaihtoehtoja ei ollut. Realibiliteetti saavutetaan, jos sama tulos syntyisi vaikka tekijät vaihtuvat.

Validiteettia arvioitaessa lähtökohtana on, että mitataan oikeita asioita. Mitattiinko tutkimuksessa oikeita asioita kun lähdettiin liikkeelle verkko-opetuksen pedagogista lähtökohdista ja siihen liittyvästä suunnittelusta, verkko-ohjaamisen eri muodoista, tekijänoikeuksista, tietosuojasta, avoimien materiaalien käytöstä sekä oman materiaalin tuottamisesta ja jakamisesta sekä verkostomaisesta toiminnasta? Ne ovat kuitenkin peruslähtökohta siihen miten sosiaalisen median eri toimintaympäristöt ja sovellukset voidaan liittää verkko-opetuksen osaksi. Opettajankoulutus on kuitenkin jo jonkin aikaa pohjautunut verkko-opetukseen tai monimuoto-opetukseen, jolloin pääosa opetuksesta

tapahuu verkossa. Sosiaalisen median sovellusten käyttö eri yhteyksissä puolestaan antaa kuvan eri mahdollisuuksista, joita oman ammatillisuuden kehittämisesä käytetään. Verkostomainen toiminta on mahdollista erilaisin digitaalisin tai perinteisin työkaluin, mutta sosiaalinen median tuomat sovellukset antavat siihen omat lisämahdollisuutensa. Tähän saatiin vastauksia suositeltujen sovellusten käytön mittaamisella ja siihen liittyvällä lisäkysymyksellä muista sosiaalisen median sovellusten käytöstä. Tutkimuksen validiteetista voisi siis todeta, että sosiaalisen median eri sovelluksien käyttöä tutkittiin ja myös sitä miten sitä käytettiin opetuksessa. Kyselyssä oli kolme osaa, joista jokaisessa pyrittiin lisäksi saamaan tietoa siitä miten opettajat todellisuudessa ovat verkostoituneet sosiaalisen median sovelluksissa digitaalisessa ympäristössä. Tutkimuksen kysymykset siis kattoivat tutkimusalueen ja siltä osin tutkimuksessa on siis mitattu oikeita asioita.

Tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta on tulokset raportoitu taulukoissa erikseen, mutta sanallisessa arvioissa niitä on useasti yhdistetty seuraavasti:

1. 0 = ei ole kokemusta, ei osaa ja 1 = tiedän, osaan auttavasti sekä 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit
2. 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta ja 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija ja 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija.

Realilibiteetti tuolla tasolla mitattuna on kuitenkin riittävän tarkka tutkimuksessa tarkasteltujen kysymysten kannalta.

5. TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen tarkoituksena on hahmottaa niitä mahdollisuuksia, joilla voitaisiin edistää verkostoitumista opettajankoulutuksessa ja opettajan työssä. Tutkimuksen toivotaan edistävän opettajien työssä sosiaalisen median käyttöönottoa niin opettajankoulutuksessa kuin hanke-, kehittämis- ja tutkimustoiminnassa sekä organisaation sisäisen toimintakulttuurin muutoksessa verkostomaiseen parviällyn hyödyntämiseen luoden näin uusia mahdollisuuksia opettajien kompetenssien edistämiseen. Tutkimuksessa on kuitenkin otettu huomioon myös verkko-opetukseen liittyvät taidot, koska ne auttavat hahmottamaan opettajien osaamistasoa ja kokonaisuutta sosiaalisen median osa-alueiden osalta.

5.1 *Opettajankouluttajien käyttämät sosiaalisen median muodot*

Opettajat arvioivat omaa sosiaalisen median osaamistasoaan myös sovellusten hallinnan näkökulmasta. Sovellusten hallinnan näkökulman kyselyn osaa täydennettiin sosiaalisen median työkalujen lisäksi yleisesti käytössä oleviin opetukseen liittyvillä sovelluksilla sekä mobiililaitteiden tuntemuksella. Mobiililaitteilla käytetään sosiaalisen median sovelluksia yhä enemmän ja molempien käyttö lisääntyy ajasta ja paikasta riippumattoman oppimisen myötä. Haluttiin myös saada laajempi osaamiskartoitus niistä sovelluksista, joita opettajat voivat käyttää opetuksessa tai opetukseen liittyvässä suunnittelussa. Yleistieto verkossa saatavista sovelluksista on tarpeen myös uuden suunnittelussa, vaikka niitä ei olisikaan vielä itse käyttänyt. Verkko-opetuksen perustyökalut antavat myös pohjaa erilaisten sovellusten kanssa toimimiseen ja niiden yhdistämiseen opetukseen.

5.1.1 Samanaikaiset sovellukset yhteisöllisessä työskentelyssä

Sosiaalisen median samanaikaisesti käytettäviä sovelluksia on useita. Toisissa on mahdollista käyttää ääntä, videota, muistiinpanoja, kuvaruudunjakoa ja pienryhmätyöskentelyä, kun taas joissakin se on vain chat-viestien lähettämistä. Kaikkia samanaikaisia sovelluksia ei välttämättä katsota sosiaalisen median työkaluiksi, mutta ovat kuitenkin oleellinen osa verkko-opetusta. Monipuolisimpia ovat verkkotapaamisissa käytetyt sovellukset, joilla voidaan toteuttaa perinteinen luento-opetus myös etäyhteydessä oleville opiskelijoille. Ne tarjoavat mahdollisuuden pienryhmätyöskentelyyn ja usein verkkotapaamisissa on myös mahdollisuus nauhoitukseen, jolloin luento voidaan katsella uudelleen tai tarjota katsottavaksi heille, jotka eivät päässeet paikalle. Verkkotapaamisiin käytettyjen sovellusten osaamista on tarkasteltu taulukossa 1.

Taulukko 1. Osaamisen arviointi; Verkkotapaamisissa käytetyistä järjestelmistä

	Verkkokokousjärjestelmän (esim. WebEx/Adobe Connect) peruskäyttö opetuksessa/kokouksessa (osallistuminen, puheenjohtajana toimiminen, erilaisten sovellusten jako ja pienryhmätyöskentely) n=17	Second Life virtuaalimaailman peruskäyttötaito (Hamkin alueiden/EduFinland tuntemus, avattaren perustoiminnot, ryhmän ohjaus maailmassa) n=16	Pikaviestimien (esim. Skype) peruskäyttö (kontaktit, viestit, yksilö- ja pienryhmäsoitot, tiedostojen/näytön jakaminen) n=17
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	11,76%	62,5%	0%
1 = tiedän, osaan auttavasti	23,53%	18,75%	23,53%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	29,41%	6,25%	23,53%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	17,65%	6,25%	35,29%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	11,76%	6,25%	5,88%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	5,88%	0%	11,76%

Verkkotapaamisissa käytetyt WebEx ja Adobe Connect, jotka ovat monipuolisia sovellustenjako ja pienryhmätyöskentelyn mahdollistavia ohjelmistoja hallitsee ja osaa itsenäisesti käyttää sekä kehittää opetusta sen avulla 35,29 % vastaajista. Second Life

virtuaalimaailman taas hallitsee 12,5 % vastaajista. Pikaviestimet mm. Skypen hallitsee ja niiden avulla osaa kehittää opetusta 52,93 % vastaajista. Perinteisesti opettajankoulutus on ollut vuorovaikutuksellista. Siksi melkein kaikki ovat käyttäneet verkkokokousjärjestelmiä, vain 11,76 % ei ollut niitä käyttänyt. Pikaviestimiä ovat kuitenkin kaikki käyttäneet. Ainoastaan Second Life on koettu vieraaksi. Se vaatii koneelta enemmän tehoa ja liikkumisessa käytettävät näppäinkomennot pitää opetella erikseen. Ne seikat ovat todennäköisesti hillinneet sen käyttöä. Kokonaisuutena samanaikaiset työkalut on otettu hyvin vastaan ja niitä käytetään sujuvasti.

Taulukko 2. Osaamisen arviointi; Wiki, Echo360, Kyvyt.fi – ePortfolion käytöstä

	Hamki-wikin peruskäyttötaito (sivujen, blogin ja uutisten teko ja muokkaus, median upotus sivulle) n=17	Echo 360 tallentavan luokan peruskäyttö (luennon tallennus, editointi ja jakelu) n=17	Kyvyt.fi ePortfoliopalvelun käyttötaito (oma profiili, sivujen ja blogien teko, portfolion kokoaminen, oikeuksien hallinta, ryhmien työskentely) n=17
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	5,88%	52,94%	29,41%
1 = tiedän, osaan auttavasti	41,18%	17,65%	17,65%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	17,65%	17,65%	23,53%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	29,41%	11,76%	11,76%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	5,88%	0%	17,65%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	0%	0%	0%

HAMKiin on hankittu muutamia sovelluksia opetuksen tukemiseen ja monipuolistamiseen. Näiden tuettujen ohjelmien osaamista on tarkasteltu taulukossa 2. Confluence-wiki on HAMKin organisaation sisäinen wiki, jossa yhteisöllinen työskentely on mahdollista myös ulkopuolisten tahojen kanssa. Alle puolet vastaajista osasivat käyttää sitä ilman tukea. Echo360 luokka on luennon tallennuksia varten helppokäyttöinen järjestelmä, jota 11,76 % vastanneista osaa itsenäisesti käyttää ja kehittää oman työn kannalta. Kyvyt.fi -portfoliopalvelu on yhteistyökumppanilta ostettu palvelu, joka tarjoaa monipuolisen valikoiman työkaluja ePortfolion työstämiseen opintojen aikana ja sen käyttö on mahdollista myös opintojen jälkeen. Tätä työkalua osaa itsenäisesti käyttää ja kehittää oman työn kannalta 29,41 % vastaajista.

Järjestelmiä opetuksen tueksi on hankittu, mutta niiden systemaattinen käyttöönotto opetuksen monipuolistamiseksi on jäänyt suhteellisen vähäiseksi. Opettajien oman osaamisen laajentaminen tiettyjen työkalujen käyttöön on ollut melko vapaaehtoista ja vaikuttaa, että niiden hyödyntäminen on jäänyt vain digitaalisuudesta kiinnostuneiden asiaksi. Näitä sovelluksien osaamista on arvioitu taulukossa 3.

Taulukko 3. Osaamisen arviointi; Googlen työkalujen ja Facebookin käytöstä

	Google docsin käyttö dokumenttien (tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, piirroket, esitykset) ja kyselyiden tekemiseen, jakamiseen, yhteiskirjoittamiseen sekä julkaisuun. n=17	Google Sites:n käyttö sivustojen tekemiseen, jakamiseen, yhteiskirjoittamiseen sekä julkaisuun. n=17	Facebookin käyttö (sivujen käyttö tiedotukseen ja markkinointiin, asiakaspalveluun, ryhmien käyttö ohjauksessa, hanketyössä tai verkostoitumisessa) n=17
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	23,53%	52,94%	17,65%
1 = tiedän, osaan auttavasti	29,41%	5,88%	29,41%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	11,76%	11,76%	11,76%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	23,53%	23,53%	35,29%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	11,76%	5,88%	0%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	0%	0%	5,88%

Nämä sovellukset tukevat prosessimaista tapaa toimia. Prosessimaisessa toimintatavassa mietitään millä resursseilla ja toiminnoilla saadaan aikaan haluttu tulos oppimisessa. Yleensä prosessimainen tapa toimia vaatii sitoutumista ja kykyä ymmärtää prosessin etenemistä kokonaisuuden kannalta. Tämän vuoksi näiden sovellusten käyttöönotto vaatii suunnittelua ja kokonaisuuden hahmottamista opiskelijoille tavoitteiden saavuttamiseksi, jotta niistä saadaan mahdollisimman suuri hyöty irti. Google docs palvelun eri osa-alueita osaa itsenäisesti käyttää ja kehittää 35,29 % vastaajista. Vastaavasti Google Sites -palvelua osaa itsenäisesti käyttää ja kehittää 29,41 % vastaajista. Facebookia vastaavasti osaa käyttää ja kehittää 41,17

% vastaajista. Sovellusten opetuksellisen kehittämisen kannalta osaaminen on jakautunut vain muutamien asiasta kiinnostuneiden henkilöiden vastuulle.

5.1.2 Verkostoituminen

Verkostoitumisella haetaan yleensä pitkän tähtäimen hyötyjä. Verkostoituminen edesauttaa oppimista ja kehittämistä. Verkostoituminen voi tapahtua oman ammattialan työelämäedustajien ja/tai opettajien sekä opiskelijoiden kesken. Haasteellista verkostoitumisessa on löytää kaikkia hyödyttävä malli, joka saa henkilöt osallistumaan siihen aktiivisesti ja tuottamaan yhteisöön uusia ideoita. Verkostot toimivat tavoitteellisemmin, jos niissä on fasilitaattori, joka edistää ryhmän toimintaa. Verkostot voivat olla myös löyhiä verkostoja, jolloin vain seurataan mitä tapahtuu ja tarvittaessa välitetään toiselle verkostolle tietoa eteenpäin. Kirjanmerkkipalveluissa voi myös verkostoitua ja jakaa hyvät linkit eteenpäin. Relevantin tiedon löytäminen omasta kirjanmerkkipalvelusta nopeasti on suuri apu, jos vaihtoehtona on nykyisen tietomäärän läpikäyminen. Blogit taas tarjoavat mahdollisuuksia julkaista opetuksellisiin tarkoituksiin tietoa eri muodoissa. Niitä voi käyttää portfolioiden tekemiseen, oppimispäiväkirjana ja projektityöskentelyyn erilaisissa projekteissa. Niiden avulla sekä opettajat, että opiskelijat voivat tuoda omia erityisosaamisalueitaan muiden saataville. Verkostoitumispalveluiden osaamisen arviointia on koottu taulukkoon 4.

Taulukko 4. Osaamisen arviointi; Verkostoitumispalveluiden käytöstä

	Ammatilliset verkostopalvelut (esim. LinkedIn, Foodle.fi) käyttö (henkilökohtainen profiili ja ammatillinen verkostoituminen) n=17	Kirjanmerkkien/linkkien jakopalveluiden kuten Diigo tai Delicious peruskäyttö n=17	Twitter-mikroblogipalvelun peruskäyttö viestien jakamiseen, tiedonhakuun, verkostoitumiseen. n=16	Blogi-palveluiden käyttö (esim. Blogger, Wordpress) blogin kirjoittamiseen ja julkaisuun. n=16
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	41,18%	64,71%	56,25%	56,25%
1 = tiedän, osaan auttavasti	17,65%	11,76%	6,25%	0%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	17,65%	11,76%	12,5%	12,5%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	17,65%	11,76%	25%	18,75%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	0%	0%	0%	0%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	5,88%	0%	0%	12,5%

Ammatillisten verkostopalveluiden avulla voi kehittää omaa työtään oman ammattialan tai opettajuuden kannalta. Ne ovat 23,53 %:lle niin tuttuja, että niiden avulla osataan kehittää omaa työtä. Kirjanmerkkien ja linkkien jakopalveluita hallitsee oman työn kehittämisen kannalta 11,76 % vastaajista. Twitter mikroblogipalvelu on oman työn kehittämisen kannalta tuttu 25 % vastaajista ja blogien avulla taas 31,25 % vastaajista osaa kehittää omaa työtään. Kuitenkin verkostoitumisen hyödyt ovat vielä saavuttamatta, koska yli puolet vastaajista osaavat hyödyntää niitä vain auttavasti. Yksi lähitulevaisuuden haasteista on se, miten hyödynnetään verkostoja opetuksen suuntautuessa yhä enenevässä määrin tietoverkkoihin.

5.1.3 Jakaminen

Avoin jaettu materiaali tuo tiedon kaikkien saataville ja luo mahdollisuuden tiedon jalostamiseen. Avoin materiaali tuo myös tekijälleen mainetta osaamisesta ja on helposti saatavissa missä ja milloin vain. Avoin materiaali asettaa myös haasteita lähdemerkintöjen oikeellisuuteen sekä tiedon käytettävyyteen, mitä voidaan kuitenkin parantaa käyttämällä esim. Creative Commons lisensointia. Kaiken jaetun materiaalin ei kuitenkaan tarvitse olla

kaikille avoin. Materiaalia voidaan myös jakaa vain tietyille henkilöille tai ryhmälle. Kuitenkin tarvitsemme nykypäivänä toistemme osaamista, joten tiedon jakaminen on oleellista, teemme sen millä sovelluksilla tahansa. Tärkeää on tietää myös eri palveluiden käyttöehdot, joissa saatetaan antaa palveluntarjoajalle oikeudet ko. materiaaliin. Erilaisten tiedostojen jakamiseen tarkoitettut työkalut mahdollistavat niiden käytön eri paikoista, kunhan vain on internetyhteys käytettävissä. Jakopalveluiden osaaminen on koottu taulukkoon 5.

Taulukko 5. Osaamisen arviointi; jakopalveluiden käytöstä

	Kuvien jakopalveluiden käyttö (esim. Flickr, Picasa) n=17	Videopalvelun kuten You Tube tai Vimeo käyttö (haku, katselu, tilin hallinnointi, jakelu) n=17	Esitysten jakopalveluiden (esim. SlideShare, Prezi) käyttö (muiden esitysten haku ja katsominen, oman esityksen jako) n=16	Tiedostojen jakopalveluiden (esim. Dropbox) käyttö n=16
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	41,18%	5,88%	58,82%	43,75%
1 = tiedän, osaan auttavasti	11,76%	35,29%	11,76%	25%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	23,53%	35,29%	11,76%	6,25%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	17,65%	17,65%	5,88%	12,5%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	5,88%	5,88%	11,76%	12,5%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	0%	0%	0%	0%

Avoimen jakamisen hyödyt ovat vain muutamien vastaajien osaamisaluetta ja siihen opetteleminen on aina hieman haastavaa, koska silloin laittaa itsensä alttiiksi kritiikille. Toisaalta pitää myös muistaa, että silloin on itsellä mahdollisuus oppia ja kasvaa avoimempaan kulttuuriin. Kuvien jakopalveluita osaa käyttää ja kehittää oman työn kannalta 23,53 % vastaajista, videojakopalveluita myös 23,53 % vastaajista, esitysten jakopalveluita 17,64 % vastaajista ja tiedostojen jakopalveluita 25 % vastaajista. Tiedostojen jakopalvelut ovat käytettyjä, koska muokattavana oleva tiedosto löytyy silloin yhdestä paikasta eikä siitä ole montaa eri versiota. Niidenkin hyödyntäminen on silloin helpompaa, kun ne ovat kaikille tuttuja.

5.1.4 Kyselyt ja aikataulut

Tarjolla on myös erilaisiin opiskelijapalautteisiin tai muihin kyselyihin verkossa käytettäviä kyselytyökaluja. Näillä voidaan ohjata myös opiskelijoita miettimään oleellisia asioita, joihin tulisi kiinnittää huomiota. Aikataulutukset työssäkäyville opiskelijoille on yleensä haasteellisia ja opintopiiritapaamisiin ja opiskelijaohjauksien sopimiseen saadaan helpotusta käyttämällä verkosta löytyviä aikataulujen yhteen sovittamiseen tarkoitettuja sovelluksia. Näiden osaamista on koottu taulukkoon 6. Kyselytyökaluja osaa käyttää ja kehittää 11,76 % vastaajista. Aikataulujen ja tapaamisten sopimiseen soveltuvien työkalujen käyttöä ja kehittämistä oman työn kannalta katsoo osaavansa 35,29 % vastaajista.

Taulukko 6. Osaamisen arviointi; Kyselytyökalun ja aikataulujen sopimisen sovelluksista

	Webropol- kyselytyökalu (kyselyn laatiminen, tilastollinen ja laadullinen analyysi) n=17	Aikataulujen/tapaamisten sopimiseen ilmaispalvelujen käyttö (esim. Doodle, Sumpli) n=17
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	17,65%	41,18%
1 = tiedän, osaan auttavasti	29,41%	11,76%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	41,18%	11,76%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	11,76%	29,41%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	0%	0%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	0%	5,88%

5.1.5 Mobiililaitteet

Mobiililaitteiden hyödyntäminen opetuksessa on jatkuvasti kasvussa niiden tarjoamien helppokäyttöisten yhteyksien, tiedonhaun, video-, kuva-, äänitallioinnin, paikkapalveluiden, lisätyn todellisuuden sovellusten ja erilaisten viesti- ja tallennepalveluiden ansiosta. Monet sosiaalisen median palvelut ovat myös helposti hyödynnettävissä mobiililaitteilla. Tämä on lisännyt sosiaalisen median sovellusten käyttöä ja tuonut sen lähemmäksi konkreettista toimintaa. Mobiililaitteiden käyttö tukeekin näin sosiaalisessa mediassa toimijoita. Mobiililaitteiden käyttöä on tarkasteltu taulukossa 7. Mobiililaitteet toimivatkin usein tiedon tuottamisen ja jakamisen välineinä arkioppimisympäristöissä.

Taulukko 7. Osaamisen arviointi; Mobiililaitteiden käytöstä

	Mobiililaitteiden käyttö n=17
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	23,53%
1 = tiedän, osaan auttavasti	11,76%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	35,29%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	23,53%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	5,88%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	0%

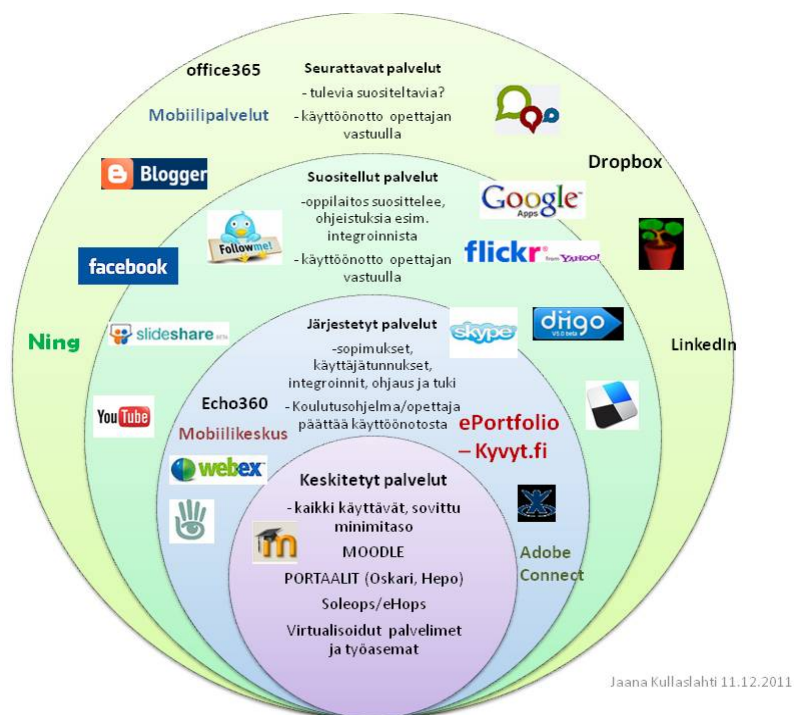
Mobiililaitteiden hyödyntäminen opetuksessa on osaltaan kiinni siitä, mitä laitteita työnantaja tarjoaa työntekijöilleen työn tekemiseen, sekä siitä mitä niillä oletetaan tehtävän opetuksen näkökulmasta. Aikaisemmin puhelin tarjosi vain tiedonhaun ja yhteydet kalenteriin sekä sähköpostiin, mutta nykyisin puhelinta käytetään verkkotapaamisiin ja muihin sosiaalisen median sovelluksiin. Mobiililaitteita käytetään paljon pilvipalveluiden yhteydessä, koska niiden avulla on mahdollista entistä paremmin hoitaa yhteydenpitoa ja sosiaalista läsnäoloa verkossa. Mobiililaitteita osaa itsenäisesti käyttää ja kehittää 29,41 % vastaajista.

Verkko-opetuksen perinteiseen jaotteluun kuuluu eriaikaisten työkalujen yhteisöllinen työskentely ja samanaikaisten työkalujen yhteisöllinen työskentely, jota käytettiin myös kysymyslomakkeessa. Mikäli kuitenkin halutaan sosiaalisen median kautta tuoda opetus myös arkeen, voidaan paremmin käyttää Cavazzan (2012) mallin mukaista jaottelua. Kaikkia Cavazzan (2012) mallin mukaisia sosiaalisen median mukaisia ryhmiä ei tutkimuksessa ollut mukana, koska niitä ei ole HAMKin suositelluissa työkaluissa, joihin tutkimus rajoitettiin. Cavazza (2012) mallintaa sitä kartassaan, mikä sovellus toimii parhaiten mihinkin tarkoitukseen.

5.2 Sosiaalinen media opettajankoulutuksessa

Hämeen ammattikorkeakoulussa on suosituksia sosiaalisen median sovelluksista. Käyttäjiä pyydettiin kertomaan muutamista suosituksiin kuuluvista sovelluksista, miten he käyttävät niitä vapaa-aikana, opetuksessa, hanke/tutkimustyössä tai organisaation sisäisessä yhteistyössä. Tällä kartoitettiin sitä, miten laajasti suositellut sosiaalisen median sovellukset tunnetaan, jotta niiden laajempaa käyttöä opetukseen voidaan harkita. Lisäksi haluttiin kartoittaa sosiaalisen median opetuksellinen käyttö sekä sen laajuus. Jos sovelluksia käytetään jo opetuksessa, miten laajaa se on ja pystytäänkö verkostomaisen työskentelyn avulla ohjaamaan niiden käyttö kaikkien osaamiseksi? Lisäksi haluttiin tietää, onko suosituksilla merkitystä osaajien käyttämien sovellusten valinnassa.

Sovellukset, jotka otettiin tarkasteluun, ovat Wiki, kyvyt.fi, Facebook, Twitter, Googlen työkalut, Ning, Delicious, Flickr, LinkedIn, SlideShare, Diigo, Blogger, WebEx ja AdobeConnect. Valinta tehtiin sen pohjalta, mitä sosiaalisen median työkaluja verkko-opetuksen asiantuntijat suosittelevat käyttämään Hämeen ammattikorkeakoulussa. Kullaslahti (2011) on selkeyttänyt sovellusten eri tasoja kuvassa 2.

Kuva 2. Suositellut työkalut HAMKissa

Lyhyet esittelyt edellä mainituista sovelluksista:

- Wiki – yhteisölliseen työskentelyyn tarkoitettu www-sivusto, jossa voidaan palauttaa edelliset versiot ja kommentoida sivun sisältöä sitä muuttamatta.
- Kyvyt.fi – sähköinen portfolio palvelu, jossa oman osaamisen tekeminen näkyväksi mahdollista ja näkymät muokattavissa kullekin taholle sopiviksi.
- Facebook – omiin tilapäivityksiin ja jakamiseen sekä erilaisten ryhmien kanssa toimimiseen, joko suljetuissa tai avoimissa ryhmissä.
- Twitter – microblogi, jolla twiittien avulla julkaistaan omille seuraajille uutisia.
- Googlen työkalut – Yhteisölliseen tekstinkäsittelyyn, esityksiin, taulukkolaskentaan, sivustojen tekemiseen, jakamiseen ja julkaisuun.
- Ning - yhteisöjen luomiseen, sivustojen tekemiseen ja jakamiseen.
- Delicious – sosiaaliset kirjanmerkit.
- Flickr – Kuvien jakopalvelu.
- LinkedIn – oman osaamisen julkaiseminen ja ammatillisten ryhmien seuraaminen.
- SlideShare – esitysten jakamiseen.
- Diigo tutkimuksen ja tiedon jakamisen yhteisö.
- Blogger – blogipalvelu.
- WebEx ja AboobeConnect – verkkotapaamiset, nauhoitteet ja pienryhmätoiminta.

Opettajat käyttävät tiettyjä sosiaalisen median sovelluksia tiettyyn tarkoitukseen. Se onko, sosiaalisen median sovellukset tuttuja vapaa-ajalta, opetuksesta, hanke- tutkimus- tai kehittämistyöstä vai sisäisestä yhteistyöstä vai onko niitä käytetty ollenkaan, tuo uutta näkemystä siihen millaista tukea niiden käyttöönotto vaatii. Tarvitaanko vain ohjausta oikeaan käyttötapaan vai tarvitaanko myös koulutusta työkalujen käyttöön ja pelisääntöihin sekä käyttötapaan?

Sosiaalisen median työkalujen käyttöönotto vaatii opettajalta paljon suunnittelua. Teknisen käyttöönoton jälkeen opettajan on hyvä käydä läpi oma oppimisprosessinsa eri vaiheineen. Näin opettaja saa tietoa, mitä sovelluksen käyttöönotto vaatii ja pystyy paremmin suunnittelemaan sen käytön opetuksen tueksi. Ei ole tarkoituksen mukaista opetella vain käyttämään sosiaalisen median eri sovelluksia. Verkko-opetuksen suunnittelussa on oleellista erottaa eri vaiheiden tavoitteet ja toimijoiden roolit jokaisessa vaiheessa. (Pönkä ym. 2012.)

Cavazza (2012) on määritellyt Facebookin, Google+ ja Twitterin keskiöön, koska ne tarjoavat laajan toiminnallisuuden käyttäjilleen. Julkaiseminen ja jakaminen ovat osaksi hieman päällekkäisiä toimia, koska sosiaalisen median kannalta julkaisemista tulee voida kommentoida, jotta sen voidaan katsoa kuuluvaksi sosiaalisen median työkaluihin. Nämä toiminnot menevät siis hieman päällekkäin, kuten useat sosiaalisen median sovellukset. Taulukossa 8 on tarkasteltu Facebookin, Google+:n, Twitterin osaamista, jotka siis tarjoavat itseilmaisuun erinomaisia mahdollisuuksia. Facebookissa ja Google+:ssa on mahdollisuus rakentaa omaa identiteettiään, joka antaa muille käyttäjille mahdollisuuden arvioida toisten sosiaalista asemaa ja tuotetun informaation sosiaalista kontekstia. Lisäksi niissä on mahdollisuus omien ryhmien tai piirien perustamiseen. Kirjautuneena ollessaan näkee myös, ketkä muut ovat palveluun kirjautuneita. Läsnaolo on siis reaaliaikaisesti havaittavissa, jos tarvitsee apua tai haluaa pohtia tiedon merkitystä muiden kanssa. Twitter eroaa näistä edellä mainituista palveluista siinä, että reaaliaikaisuus tulee uusimpien twiittauksien kautta esille. Twitter sopii erinomaisesti lyhytsanaiseen itseilmaisuun, mitä voidaan opetuksessa käyttää sovitulla kanavalla tapahtuvaan ideointiin tai tiedonjakamiseen.

Taulukko 8. Facebook, Google, Twitter

	Facebook n=17	Google+ - Google docs ym. n=17	Twitter n=17
En ole käyttänyt	11,76%	23,53%	64,71%
Käytän vapaa-aikana	82,35%	35,29%	29,41%
Käytän opetuksessa	11,76%	29,41%	5,88%
Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	23,53%	47,06%	5,88%
Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä	23,53%	23,53%	5,88%

Googlen työkaluja käyttää opetuksessa alle 30 % opettajista opetuksessa ja kaikista käyttäjistä 23,53 % ei ole käyttänyt niitä lainkaan. Facebookia vastaavasti käytti vain 11,76 % opetuksessa, mutta vain 11,76 % ei ollut käyttänyt sitä ollenkaan. Toisaalta Googlen työkalujen ja Facebookin käyttö on tuttua muista yhteyksistä suurimmalle osalle, joten niiden käyttöönotto myös opetukseen on suhteellisen helppoa kun suunnitellaan niiden käyttö opetusta tukeväksi toiminnaksi ja tuodaan niiden hyödyt esiin yhteisöllisen toiminnan edistämisessä sekä uuden tiedon luomisessa. Twitterin käyttö sen sijaan on suhteellisen outoa suurimmalle osalle vastaajista, koska 64,71 % ei ollut käyttänyt sitä lainkaan. Twitterin

käyttö on helppoa ja tukee muita tapoja toimia kun se mielletään reaaliaikaiseksi informaatiokanavaksi tai käytetään sitä merkityllä kanavalla tapahtuvaan ideointiin niin, että saadaan sen hyöty näkyväksi.

Taulukko 9. Publishing - Julkaiseminen

	Blogger n=16
En ole käyttänyt	75%
Käytän vapaa-aikana	12,5%
Käytän opetuksessa	12,5%
Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	18,75%
Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä	12,5%

Julkaisemiseen tarkoitettuja työkalujen osaamista arvioitiin taulukossa 9. Siinä oli arvioitavana Blogger blogi-palvelu. Blogger oli suurimmalle osalle eli 75 % vastanneista tuntematon. Blogien pitäminen on siis suhteellisen vähäistä, vaikka blogi on useimmille ensimmäinen sosiaalisen median sovellus, jolla voidaan harjoitella uutta toimintakulttuuria. Toimintakulttuurin muutos avoimuuteen ja tiedon julkiseen jakamiseen on usein suurimpia haasteita sosiaalisen median käyttöönotossa. Opetukseen blogi voidaan ottaa käyttöön opiskelijoille oppimispäiväkirjan tapaan. Siinä voi pohtia omaa oppimista ja muita oivalluksia. (Ojala 2008). Opettajat voivat myös täydentää luentoja ja käyttää blogia syvällisempään pohdintaan sekä henkilökohtaistaa näin opetusta niille, jotka haluavat oppinnosta enemmän irti.

Taulukko 10. Sharing –Jakaminen

	Delicious n=16	Diigo n=16	Flicker n=14	SlideShare n=14
En ole käyttänyt	68,75%	87,5%	57,14%	64,29%
Käytän vapaa-aikana	18,75%	6,25%	35,71%	7,14%
Käytän opetuksessa	12,5%	6,25%	7,14%	28,57%
Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	6,25%	6,25%	14,29%	14,29%
Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä	0%	0%	7,14%	7,14%

Tiedon jakaminen ja rakentelu kuuluu olennaisena osana sosiaalisen median parissa työskentelyyn. Ne mahdollistavat yhteisöllisen työskentelyn ja keskustelun oppimiseen liittyvistä tuotoksista. Jakamista käytetään eri muodossa tapahtuvaan toimintaan. Jakamiseen tarkoitettuja työkaluja on tarkasteltu taulukossa 10. Kirjanmerkkipalvelua Delicious ei ole käyttänyt 68,75 % vastaajista, vaikka se mahdollistaisi samojen tietolähteiden käytön helpolla tavalla. Tutkimuksellista tietoa jaetaan Diigon kautta vielä harvemmin, koska 87,5 % ei ollut käyttänyt sitä lainkaan. Kuvien jakoon käytettyä Flickeriä sen sijaan käytetään jo hieman enemmän, mutta sitäkin ei yli puolet eli 57,14 % olleet käyttäneet lainkaan. Esitysten jakamiseen tarkoitettua palvelua SlideShare ei myöskään ole käyttänyt 64,29 % vastaajista ollenkaan. Sosiaalisessa mediassa tapahtuva yhteisöllinen toiminta on siis vasta jalkautumassa vastaajien keskuuteen. Yhteisöllinen toiminta saavutetaankin yhteisten tavoitteiden ja sen eteen tehdyn kognitiivisten ponnistelujen kautta. Muuten yhdessä työskentely on vain yhteistyötä tai työnjakoa. (Pönkä ym. 2012.) Tiedon jakamiseen liittyy sen keskeneräisyyden hyväksyminen, jotta sitä voidaan yhdessä työstää eteenpäin. Tämä vaatii asiantuntijoilta uudenlaista suhtautumista tuottamaansa tietoon. Tiedon tuottaminen uuteen mediaan vaatii rohkeutta asettaa oman tuotos alttiiksi arvioinnille ja arvostelulle. Tämän rajan ylittäminen on usein haastavaa, vaikka sosiaalisessa mediassa palaute on yleensä positiivista.

Taulukko 11. Verkostoituminen - Networking

	LinkedIn n=14	Ning n=15
En ole käyttänyt	42,86%	40%
Käytän vapaa-aikana	50%	13,33%
Käytän opetuksessa	14,29%	40%
Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	21,43%	26,67%
Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä	14,29%	0%

Verkostoitumiseen käytettävät sosiaalisen median sovellukset ovat sellaisia, joiden avulla joko seurataan oman kiinnostuksen mukaista keskustelua tai osallistutaan aktiivisesti verkostomaisen toiminnan ylläpitämiseen. Näin syntyy laajoja omaa osaamista tukevia verkostoja. Verkostoitumiseen tarkoitettuja työkaluja on tarkasteltu taulukossa 11. LinkedIn

on käytössä yli puolella vastanneista ja 42,86 % ei ole sitä käyttänyt ollenkaan. LinkedInissä on kansainvälisiä verkostoja eri osaamisen teemojen ympärillä. Ne voivat olla suljettuja tai avoimia. Lisäksi oma osaaminen tuodaan profiilin avulla julkiseksi ja muiden osaamista voidaan suositella julkisesti. Ning puolestaan ei ole ollut 40 % vastaajilla käytössä ollenkaan, mutta Ning on ollut myös opetuksellisessa käytössä 40 % vastaajista. Ningissä on myös ammatillisia ja opetuksellisia verkostoja, jotka on perustettu tietyn teeman ympärille. Ning soveltuu opetukseen hyvin ja monet ottivat sen käyttöön silloin, kun se oli vielä maksuton. Suomen viisi opettajakorkeakoulua tekivät ennen maksullisuutta hyvää yhteistyötä suljetulla opintojaksolla Ningissä, minkä vuoksi se tulikin useimmille tutuksi.

Taulukko 12. Verkkotapaamiset

	Adobe Connect n=17	WebEx n=17
En ole käyttänyt	11,76%	17,65%
Käytän vapaa-aikana	0%	5,88%
Käytän opetuksessa	41,18%	58,82%
Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	58,82%	41,18%
Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä	29,41%	41,18%

Verkkotapaamisia käytetään monipuolisesti opettamisessa. Opettajat ovat voineet valita oman mieltymyksensä mukaan verkko-opetuksessa, -ohjauksessa, -kokouksissa ja -työskentelyssä käyttämänsä ohjelman. Verkkotapaamisissa heillä on käytössään ääni- ja videoyhteys sekä työpöydän- ja sovellustenjaon lisäksi vielä pienryhmätoiminnot. Opettaja voi siis hyödyntää luennon lisäksi erilaisia ryhmätyömenetelmiä opiskelijoiden kanssa. Ammatillinen opettajankoulutus toteutetaankin pääasiassa verkko-opetuksena tai monimuoto-opetuksena, jolloin verkkotapaamiset ovat kaikille tuttu tapa toimia. Jakautuminen eri järjestelmien kesken on vain mennyt hieman WebExin (n=10) hyväksi opetuksessa, Adobe Connectin (n=7) ollessa hieman vähemmän suosittu.

5.3 Opettajankouluttajien verkostoituminen ja oman ammatillisuuden kehittäminen sosiaalisen median avulla

Opettajankouluttajien verkko-osaamisen lähtötason selvittämiseksi, kyselyssä lähdettiin liikkeelle suunnittelusta jatkaen menetelmiin, materiaaliin, tietosuojaan ja tekijänoikeuksiin ym. mitä tarvitaan kokonaisuuden haltuunotossa ja verkostoitumisessa. Sosiaalinen media on verkko-opetuksen yksi osa-alue, joka vaatii opetuskäytössä käyttäjiltään perehtyneisyyttä sen monipuolisiin mahdollisuuksiin. Opettajan ottaessa sosiaalisen median sovelluksia käyttöön tulee hänen tuntea niiden mahdollisuudet ja rajoitukset opetuskäytössä. Tietoa ja taitoja tarvitaan suunnitteluun, materiaalin käyttöön, ohjauksien eri muotoihin, verkostojen luomiseen ja niiden hyväksikäyttöön sekä yleensä kiinnostusta digitaaliseen työskentelyyn, jotta niihin löytyy motivoituneita ja idearikkaita lähestymiskeinoja.

5.3.1 Verkko-opetuksen suunnittelu ja työkalujen valinta

Verkko-opetuksen suunnittelussa keskeisiä asioita ovat toiminta, vuorovaikutus ja oppimisaihiot (Suominen & Nurmela 2011.) Nämä pätevät myös sosiaalisen median työkalujen liittämässä opetukseen. Mielekkäissä tehtävissä opettajat pyrkivät sisällyttämään tavoitteiden mukaisiin tehtäviin myös aineistoja ja riittävästi vapautta, jotta erilaiset etenemistavat ovat mahdollisia (Suominen & Nurmela 2011.) Verkko-opetuksen opintojakson oppimisprosessin suunnitteluun ja rakentamiseen sekä siihen liittyvän osaamistavoitteiden mukaisten opetusmenetelmien ja työkalujen valintaan liittyvä osaaminen on koottu taulukkoon 13.

Taulukko 13. Oppimisprosessin suunnittelu, rakentelu ja menetelmien valinta verkko-opetuksessa ja osaamistavoitteiden mukaisten opetusmenetelmien ja työkalujen valinta sekä yhdistäminen sosiaaliseen mediaan

	Verkko/blended-opintojakson oppimisprosessin suunnittelu ja rakentaminen verkkoympäristöön n=17	Verkko-opetuksen osaamistavoitteiden mukaisten opetusmenetelmien ja niihin sopivien verkkotyökalujen valinta n=17	Sosiaalisen median sisällön/työskentelyn yhdistäminen verkko-oppimisympäristöihin kuten moodleen ja kvvtyt.fi-palveluun n=16
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	0%	0%	18,75%
1 = tiedän, osaan auttavasti	17,65%	23,53%	25%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	29,41%	23,53%	6,25%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	23,53%	17,65%	31,25%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	23,53%	29,41%	18,75%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	5,88%	5,88%	0%

Verkko-opetuksen tai blended-learning opintojakson oppimisprosessin suunnittelun ja rakentamisen kaikki vastaajat osaavat ainakin auttavalla tasolla. Erot osaamisessa ovat kuitenkin jakautuneet suhteellisen tasaisesti eri osaamistasoille. Vastaajista kuitenkin yli puolet eli 52,94 % osaavat kuitenkin itsenäisesti kehittää oman työn kannalta, hallitsevat monipuolisesti tai ovat jopa aiheen johtavia asiantuntijoita oppimisprosessin suunnittelussa ja rakentamisessa verkko-oppimisympäristöihin. Osaamisen jakautuminen näin laajasti antaa kuitenkin olettaa, että työnkuvat ovat rakentuneet eri tavoin verkko-opetuksen osalta. Osa opettajista suunnittelee ja osa opettajista toimii ohjaajina/asiantuntijoina verkko-opinnoissa. Tätä tulosta vahvistaa myös verkko-opetuksen osaamistavoitteiden mukaisten opetusmenetelmien ja niihin sopivien verkkotyökalujen valintaan saadut vastaukset, kun vastaajista 52,95 % osaavat kehittää oman työn kannalta, hallitsevat monipuolisesti tai ovat aiheen johtavia asiantuntijoita. Sosiaalisen median yhdistäminen verkko-oppimisympäristöihin on vähemmän käytetty, koska 18,75 % vastaajista ei ole koskaan yhdistänyt verkko-opintojaksoille sosiaalista mediaa. Toisaalta puolet vastaajista osaavat kehittää oman työn kannalta tai hallitsevat sen monipuolisesti. Työnkuvien sisältö ja siihen

liittyvät odotukset vaikuttavat olennaisesti siihen, mihin omaa työpanosta käytetään ja kehitetään. Verkko-opintojaksolla voidaan olla asiantuntijaroolissa, jolloin toiset henkilöt ovat suunnitelleet prosessin etenemisen ja rakentaneet sen. Silloin myös verkko-opintojaksoon liittyvät osaamistavoitteet ja työkalujen valinta voidaan kokea vieraaksi. Prosessin suunnittelijat puolestaan katsovat olevansa asiantuntijoita ja he toimivat tarvittaessa vertaistukena toisille. Vertaistuki, mentorointi ja verkostoituminen ovat hyvin tärkeitä taitoja oman osaamisen kehittämisessä.

5.3.2 Verkko-ohjaus

Verkko-ohjaaminen jakautuu yksilöllisen ja yhteisöllisen ohjauksen näkökulmiin. Verkko-ohjaus on olennainen osa opetusta, käytetään sitten perinteisiä verkko-opetukseen liittyviä työkaluja tai sosiaaliseen mediaan luokiteltavia työkaluja. Opiskelijoiden oppimisprosessia tai ryhmäprosessia voidaan ohjata eri tavoin. Tämä tulee ottaa jo suunnittelussa huomioon. Toimeksiannot, oppimistehtävät, aineistot ja niihin liittyvät ohjeistukset ja työskentelyohjeet osaltaan ohjaavat opiskelijoita tiettyyn suuntaan. Arviointikriteerit ja välitön palaute ovat myös tärkeitä ohjauksen keinoja. Myös käytetty teknologia ja välineet ohjaavat omalta osaltaan opiskelijaa toimimaan tietyllä tavalla. Ohjausta tapahtuu siis monella eri tavalla ja ohjaukseen voi osallistua opettajan lisäksi tutorit, asiantuntijat, muut opiskelijat, joko yksin tai ryhmässä. (Koli 2011.) Ohjauksen oikea-aikaisuus on verkko-opiskelussa oleellista. Opettajan tulee olla sovittujen aikataulujen mukaisesti saatavilla ja mahdollistaa näin opiskelun eteneminen tavoitteellisesti. Ohjauksen välineillä voidaan tarvittaessa aktivoida opiskelijoita. (Kullaslahti 2011.) Sosiaalisessa mediassa verkko-ohjaukseen käytettävät työkalut liittyvät myös oleellisesti keskustelutyökalujen valintaan. Sosiaalisen median eri sovellukset ohjaavat jo suoraan erilaisiin keskustelumuotoihin. Tarkoituksen mukaisen sovelluksen valinta on siis tärkeä osa ohjausta. Esimerkiksi wikissä wiki-sivuun liittyvällä keskustelulla on tärkeä tehtävä tukea yhteisöllistä kirjoittamista. Erilaisilla keskustelufoorumeilla keskustelu haarautuu monelle tasolle, kun taas mikroblogia käytetään ideointiin ja erilaisten näkökulmien esille tuomiseen. Blogi-kirjoituksissa kommentointi voi tukea tai haastaa blogiin tuotetun tekstin näkökantaa. Ohjauksen näkökulmasta tulisikin ottaa huomioon erilaiset tavoitteet kullekin keskustelulle ja käyttää aina tarkoitukseen sopivia sovelluksia. (Pönkä ym. 2012.) Verkko-ohjauksen osaaminen yhteisöllisessä ja yksilöllisessä

prosessissa sekä kannustavan ja selkeän verkkoviestinnän näkökulmasta on koottu taulukkoon 14.

Taulukko 14. Verkko-ohjaaminen yksilöllisen ja yhteisöllisen ohjauksen näkökulmasta verkossa saatavilla työkaluilla sekä verkkoviestintä.

	Yhteisöllisen oppimisprosessin ohjaus soveltuvien verkkotyökaluin n=17	Yksilöllisen oppimisprosessin ohjaus soveltuvien verkkotyökaluin n=17	Kannustava, kunnioittava ja selkeä verkkoviestintä n=17
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	0%	5,88%	0%
1 = tiedän, osaan auttavasti	23,53%	0%	5,88%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	23,53%	35,29%	17,65%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	35,29%	35,29%	52,94%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	11,76%	17,65%	23,53%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	5,88%	5,88%	0%

Ammatillisella opettajakorkeakoululla verkko-ohjauksessa tarvittavat ohjaustaidot ovat perusosaamista, mutta kuitenkin kaikki eivät tunne olevansa ko. aihealueen asiantuntijoita. Yhteisöllisen oppimisprosessin ohjauksessa 17,64 % vastaajista katsoivat olevansa joko asiantuntijoita tai johtavia asiantuntijoita ja yksilöllisen oppimisprosessin ohjauksessa 23,53 % katsoivat olevansa asiantuntijoita tai johtavia asiantuntijoita. Kannustavassa, kunnioittavassa ja selkeässä verkkoviestinnässä 23,53 % katsoivat olevansa asiantuntijoita. Joka tapauksessa kaikissa yli puolet vastaajista osaa käyttää ja kehittää oman työn kannalta näitä kaikkia taitoja. Muutamat tarvitsevat kuitenkin tukea toimiessaan verkossa. Verkko-ohjauksessa näkyy, etteivät kaikki henkilöt toimi jatkuvasti verkossa ja erilaisten sovellusten tuomat mahdollisuudet eivät ole arkipäivää erilaisissa verkko-ohjaustilanteissa. Useimmat henkilöt ohjaavat kuitenkin verkossa yhä enenevässä määrin.

5.3.3 Tekijänoikeudet ja tietosuoja

Tekijänoikeudet ovat todella monipuolisia kaikkine poikkeuksineen ja tietosuojavaatimukset ovat haasteellisia eri tilanteissa. Näihin vaikuttaa osaltaan välineet ja

sovellukset sekä yhteydet, joissa niitä käytetään. Opettajille on tarjolla sivustoja, joissa kerrotaan opettajille tekijänoikeuksista. Sivustoilla käytäviä keskusteluja pystyy seuraamaan tilaamalla sivusta rss-syötteen rss-syötelukijaan. Tekijänoikeudet koskevat muun muassa valokuvia, videoita, e-kirjoja, skannausta, esittämistä, yksityisyyden suojaa, äänitallenteita ja valokopiointia. Useimpia näistä käytetään sosiaalisessa mediassa laajasti. Hämeen ammattikorkeakoulussa suositellaan tutustumaan Creative Commons -lisensseihin, jotka mahdollistavat materiaalin jakamisen eteenpäin itse määrittelemillään ehdoilla hyvin yksinkertaisesti, jos niin haluaa. Näitä oikeuksia tarvitaan sosiaalisessa mediassa toimimiseen, jotta avoin kulttuuri on mahdollista (Laakso 2012). Tietosuojaan tulkinta eri sovelluksien yhteydessä on monimutkaista, koska tietosuojaan ja muihin ehtoihin liittyy A4-sivuja pahimmillaan useita kymmeniä. Opiskelijoiden ja yhteistyökumppaneiden tietosuojaan ja digitaaliseen työskentelyyn tekijänoikeuksien hallintaan liittyvä osaaminen on koottu taulukkoon 15.

Taulukko 15. Tietosuoja ja tekijänoikeudet

	Opiskelijoiden ja yhteistyökumppaneiden tietosuojakysymysten hallinta verkkoympäristössä n=17	Digitaaliseen työskentelyyn liittyvien tekijänoikeuskysymysten hallinta n=17
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	11,76%	11,76%
1 = tiedän, osaan auttavasti	5,88%	11,76%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	41,18%	41,18%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	23,53%	17,65%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	11,76%	17,65%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	5,88%	0%

Opiskelijoiden ja yhteistyökumppaneiden tietosuojaan verkkoympäristöissä ja digitaaliseen työskentelyyn liittyvien tekijänoikeuksien kysymyksissä katsoi 17,65 % vastaajista olevansa asiantuntijoita tai johtavia asiantuntijoita. Kuitenkin yli puolet katsoi ainakin ajoittain tarvitsevänsä tukea näiden kysymysten kanssa. Näissä muuttuvissa ympäristöissä on ymmärrettävää, etteivät kaikki opettajat koe näitä omiksi erikoisosaamisalueikseen. Kuitenkin suurin osa opettajista hallitsee perusteet. Kysymyksiin vastausta etsivät jäivät joskus niiden monipuolisuuden ja monimuotoisuuden sekä tulkinnanvaraisuuden vuoksi

ihmettelemään joissain tapauksissa asiantuntijoidenkin vastauksia. Ne saattavat olla keskenään ristiriitaisia tai tulkittavissa eri tavoin. Tietosuojaan ja tekijänoikeuksiin perehtyminen ja niiden seuraaminen on kuitenkin tärkeää, jotta tietää toimivansa oikein erilaisissa tilanteissa.

5.3.4 Materiaali

Muiden tekemän materiaalin käyttäminen voi olla haasteellista, jos on epävarma tekijänoikeuksista. Opetuksen käydessä yhä avoimemmaksi tarkastetaan materiaalin alkuperää aivan eri mittasuhteissa kuin aikaisemmin. Lähdemerkinnät ja viittaukset pitää olla kunnossa sekä mahdolliset luvat tiettyjen materiaalien osalta. Lisäksi tarvitsee olla tarkka, kun itse viittaa toisen tekemään materiaaliin, että siinä on edellä mainitut asiat kunnossa. Verkossa olevaa materiaalia voi järjestää itselleen helposti saataville erilaisten kirjanmerkki-ohjelmien avulla. Tiedon alkuperän tarkastaminen on kuitenkin aina käyttäjän vastuulla. Miten opettajat osaavat käyttää avointa materiaalia opetuksessa tai opetuksen valmistelussa tai miten he tuntevat oman alan digitaalisen materiaalin niiden osaamistasot on koottu taulukkoon 16.

Taulukko 16. Avoimen materiaalin käyttö ja oman alan digitaalisen materiaalin tunteminen

	Avoimen materiaalin (esim. Wikipedia, Wikimedia Commons, LeMill) käyttömahdollisuudet opetuksessa ja/tai sen valmistelussa n=17	Oman alan digitaalisen materiaalin tunteminen ja käyttö n=17
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	17,65%	0%
1 = tiedän, osaan auttavasti	29,41%	23,53%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	17,65%	23,53%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	23,53%	35,29%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	11,76%	17,65%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	0%	0%

Osaaminen avoimen materiaalin käytössä on jakautunut suhteellisen tasaisesti eri osaamisalueisiin. Kukaan ei kuitenkaan katso olevansa aiheen johtava asiantuntija. Avoimen materiaalin käyttöä voi laajentaa omien verkostojen avulla. Kirjanmerkki-ohjelmissa on mahdollisuus ottaa käyttöön avoimen materiaalin jakaminen oman tiimin tai työryhmän tai jopa tietyn asiantuntijaryhmän kesken, jolloin jokainen ryhmän jäsen voi täydentää tiettyä tarkoitusta varten jaettuja materiaaleja. Vastaajista 17,65 % ei ollut ollenkaan käyttänyt avointa materiaalia opetuksessa. Avoimen materiaalin käyttö on kuitenkin tulevaisuudessa varmaan kaikilla edessä.

5.3.5 Jakaminen

Materiaalien jakamisesta ollaan kahta eri mieltä julkisessa keskustelussa. Toisaalta nähdään, että avoimesti jaettu materiaali voi kehittyä ja parantua saatujen kommenttien vuoksi ja sen avulla voidaan jalostaa materiaalia paremmaksi. Toisaalta taas ajatellaan, että materiaalin avoimuus on uhka sen luotettavuudelle ja korkeatasoiselle painetulle materiaalille. Asioissa on aina puolensa ja avoimella materiaalilla on mahdollisuus jalostua asioiden muuttuessa. Joka tapauksessa yhdessä olemme vahvempia ja verkostoitumalla

pystymme toisiamme tukien parempaan lopputulokseen. Digitaalisen materiaalin tuottaminen ja sen eri osa-alueiden jakamisen osaaminen on koottu tarkemmin taulukkoon 17.

Taulukko 17. Digitaalisen materiaalin tuottaminen ja jakaminen

	Oman alan digitaalisen materiaalin tuottaminen ja jakaminen n=17	Oman alan verkkoyhteisöjen ja verkostojen tunteminen ja toimintaan osallistuminen n=17	Oman alan verkkoyhteisöjen ja verkostojen toimintaan tuottaminen ja jakaminen n=17	Opettajien verkkoyhteisöjen ja verkostojen toiminnan seuraaminen ja tunteminen n=17	Opettajien verkkoyhteisöjen ja verkostojen toimintaan tuottaminen ja jakaminen n=16
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	23,53%	11,76%	23,53%	11,76%	37,5%
1 = tiedän, osaan auttavasti	17,65%	17,65%	17,65%	29,41%	25%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	23,53%	23,53%	29,41%	17,65%	12,5%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	23,53%	23,53%	11,76%	29,41%	18,75%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	5,88%	17,65%	11,76%	11,76%	6,25%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	5,88%	5,88%	5,88%	0%	0%

Avoimen materiaalin tuottamisessa altistetaan oma tuotos toisten kritiikille ja perinteisesti ajatellaan että opettajan pitäisi ”tietää kaikki”. Tämä nostaa kynnyistä avoimen materiaalin tuottamiseen. Usein avoin materiaali kehittyikin toisten mielipiteiden ja haasteiden edessä. Ammatillisessa käytössä tietojen jakaminen voi olla myös tavoitteellista ja tällä tavalla toimimalla pyritään edistämään omaa osaamista. Yhteisöllisyyden avulla voidaan edistää verkostoitumista oman ammattialan piireissä sekä opetuksellisissa yhteisöissä. Koska kysymyksessä on Ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajat, niin kyselyssä kartoitettiin sekä oman alan julkaiseminen että opettajille suunnattu julkaiseminen. Oman alansa digitaalisen materiaalin tuottamisen ja julkaisemisen osaa oman työn kehittämisen kannalta

tai hallitsee sen monipuolisesti tai katsoo olevansa asiantuntija 35,29 % vastaajista. Oman alan verkkoyhteisöjen toiminnan tuntee tai toimintaan osallistuu itsenäisesti ja omaa työtä kehittävästi tai kokee olevansa asiantuntija 47,06 % vastaajista. Oman alan verkkoyhteisöihin ja verkostoihin tuottamiseen ja jakamiseen vastaavasti osallistuu 29,4 % vastaajista. Yli puolet vastaajista siis tarvitsevat ajoittain ohjausta tai neuvontaa oman alansa digitaalisen materiaalin tuottamisen ja jakamisen sekä verkostoitumisen osa-alueilla. Näiden osa-alueiden osaamisella kuitenkin edistettäisiin myös osaamisperustaisuuden edistämiseen tarvittavia verkostoja ja jokaisen osallistujan oman osaamisen tiedon hankintaa sekä tiedon jäsentämistä. Opettajien verkkoyhteisöjen ja verkostojen seuraaminen on vielä alhaisemmalla tasolla kuin oman alan yhteisöjen. Opettajien verkkoyhteisöjen toiminnan seuraamisen tai tuntemisen omaa työtä kehittävästi tai kokevansa olevansa asiantuntija vastasi 41,17 % vastaajista. Opettajien verkkoyhteisöiden tai verkostojen toimintaan tuottajia ja jakajia oli kuitenkin vain 25 % vastaajista. Yhteisen tavoitteen edistämiseksi tarvitaan tiedonvaihtoa, luottamusta ja tasa-arvoista osallistumista eri näkökulmien mahdollistamiseksi. Tarkastellaan asiaa minkä kysymyksen näkökulmasta tahansa, yli puolet vastaajista kokee tarvitsevansa ohjausta tai neuvontaa, jotta yhteisöllinen verkostomainen osaaminen sosiaalisessa mediassa toteutuisi.

5.3.6 Digitaalinen työskentely verkostoissa

Digitaalinen työskentely on laaja käsite erilaisten laitteistojen käyttöönotosta ohjelmistojen käyttöönottoon ja hyödyntämiseen sekä kehittämiseen omassa työssä. Yhteisten verkkotyöskentelyn toimintakäytänteiden tunteminen ja niiden käyttöönotto voi olla haasteellista, ellei niiden käytöstä ja kehittämisestä ole selkeästi sovittu ja tätä sidottu selkeästi jokaisen toimijan työtehtäviin. Tässä apuna voivat toimia sosiaalisen median sovellukset ja niihin liittyvät verkostot sekä muut fyysiset verkostot. Yhteisöllinen työskentely ja sen organisointi on avainasemassa näiden toimintatapojen laajempaan levittämiseen. Yhteisten verkkotyöskentelyn toimintakäytänteiden tunteminen, toteutus ja kehittäminen sekä kiinnostus digitaaliseen työskentelyyn ja käyttöön opettajantyössä on koottu taulukkoon 18.

Taulukko 18. Yhteisien verkkotyöskentelyn ja toimintakäytänteiden tunteminen ja kiinnostus digitaaliseen työskentelyyn

	Yhteisien verkkotyöskentelyn toimintakäytänteiden tunteminen, toteutus ja kehittäminen n=17	Kiinnostus ja motivaatio digitaaliseen työskentelyyn ja sen käyttöön opettajan työssä n=17
0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa	17,65%	0%
1 = tiedän, osaan auttavasti	17,65%	11,76%
2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,	17,65%	41,18%
3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta	29,41%	17,65%
4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija	17,65%	29,41%
5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija	0%	0%

Toimintakulttuurin muutos systemaattiseksi digitaaliseksi työskentelyksi vaatii harjoittelua ja yhteistä sopimista sekä yhteisten työkalujen opettelua ja niiden jatkuvaa käyttöä. Yhteisten verkkotyöskentelyn toimintakäytänteiden tuntemisen, toteutuksen ja kehittämisen osaa itsenäisesti tai asiantuntevasti 47,06 % vastaajista. Myös kiinnostusta ja motivaatiota digitaaliseen työskentelyyn ja käyttöön opettajan työssä itsenäisesti tai asiantuntevasti kokee sama määrä vastaajia eli 47,06 %. Yli puolet vastaajista tarvitsevat siis ohjausta verkkotyöskentelyyn ja motivoituakseen digitaaliseen työskentelyyn opetuksessa. Opettajakorkeakoulun opettajat ovat siis jakautuneet niihin, jotka osaavat toimia verkossa ja sosiaalisessa mediassa sekä niihin, jotka tarvitsevat systemaattista opastusta verkossa ja sosiaalisessa mediassa toimimisen kokonaisvaltaiseen hyödyntämiseen ja edelleen kehittämiseen.

6. TULOSTEN POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimukseen valittiin rajattu kohdejoukko, mutta lopullisten vastaajien määrä jäi kuitenkin toivottua paljon pienemmäksi. Tämän vuoksi ei tutkimuksesta voi tehdä yleistyksiä. Tutkimukseen vastaajat kuitenkin vastasivat melko hyvin kohdejoukon ikä- ja sukupuolijakaumaa, jonka vuoksi voidaan olettaa tämän tutkimuksen sopivan melko hyvin Ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajiin vuonna 2012.

6.1 *Sosiaalisen median käyttö*

HAMK:n ammatillisessa opettajakorkeakoulussa suositeltujen sosiaalisen median sovellusten käyttö on ollut suhteellisen vähäistä. Muutamia sovelluksia oli käyttänyt vain alle puolet vastaajista. Suosituimmat opetuksessa käytettävistä sovelluksista olivat Wiki (12), WebEx & Adobe Connect (17), Kyvyt.fi (7), Ning (6), iGoogle (5) ja SlideShare (4), joista osaa käytettiin myös vapaa-aikana ja hanke/tutkimus/kehittämistyössä sekä organisaation yhteistyössä. Vapaa-ajalla käytettävistä sovelluksista suosituimmat olivat Facebook (14), LinkedIn (7) ja Googlen sovellukset (6). Ne, jotka käyttävät sosiaalista mediaa työssään, käyttävät sitä usein eri työtehtävissä ja yleensä myös vapaa-ajalla. Haastavaa on, miten sosiaalisen median sovellusten käytöstä saadaan kaikki tietoiseksi ja heidät mukaan kokeilemaan niitä eri yhteyksissä. Parhaimmillaan uuden oppiminen helpottaa työn tekemistä, eikä vain lisää opittavia asioita. Yleensä se edellyttää kuitenkin toimintakulttuurin muutosta. Asioiden siirtäminen toiseen ympäristöön ei sitä välttämättä tee. Vaikka asiat on pystytty toteuttamaan myös vanhoilla menetelmillä, voi uusi toimintatapa pidemmällä tähtäimellä tuoda työhön sujuvuutta tai muuta lisäarvoa toimintaan. Sovellusten vähäinen käyttö viittaa siihen, että niiden uskotaan vain työllistävän entisestään. Henkilöstön kehittäminen pitää argumentoida hyvin, jotta toivottuun tulokseen päästään. Nämä ovat ensisijaisia asioita, jotka tulevat esiin, kun puhutaan opettajan työn muuttumisesta sosiaalisen median sovellusten myötä. Sääntä (2008) nostaa esille opettajan työn seuraavat

vastakohtaisuudet; muutos vs. pysyvyys, yhteisöllisyys vs. yksilöllisyys ja avoin vs. suljettu, jotka nousevat selkeästi taustalta myös tämän muutoksen ydinasioiksi tosin hieman erilaisista näkökulmista. Muutos vs. pysyvyys tuo jatkuvasti ristiriitaisuutta muutoksen tarpeesta, siis siirretäänkö vanhat toimintatavat vain näennäisesti uuteen ympäristöön. Sántin (2008) mukaan järjestelmätasolla on havaittavissa uudistamisen vaikeus. Se myös näkyy sosiaalisen median sovelluksien käyttöönotossa. Yhteisöllisyys vs. yksilöllisyys tulee esille tarkasteltaessa opettajan työn luonnetta. Sántti (2008) toteaa, että opettajan suhde oppilaisiin on enemmän henkilökohtaistunut, kun taas opettajan suhde kollegoihin on muuttunut yhteisöllisemmäksi. Tosin hän nostaa myös esiin yhteistyön hankaluudet ajan puutteen vuoksi tai hankaluudet ihmissuhteissa. Samat syyt todennäköisesti tulevat myös sosiaalisen median sovellusten käyttöönotossa esiin, kun uusia verkostoja yritetään luoda tai ylläpitää. Suositukset ovat ohjanneet käyttöönottoa HAMKissa, mutta käyttöönotto on kuitenkin aikaa vievä prosessi, joka tarvitsee yhteisöllisen tuen ja motivaation muutokseen.

Avoimeen kysymykseen ei myöskään tullut vastauksia sosiaalisen median sovelluksista, joita opetuksessa olisi käytetty suositeltujen sovellusten lisäksi, kuin muutama. Myös tämä puoltaa johtopäätöstä siitä, ettei sosiaalista mediaa hyödynnetä kovinkaan monilla opintojaksoilla monipuolisesti. Opetushallitukselta on kuitenkin tullut sosiaalisen median käytöstä suositukset ja niiden toteuttamiseksi tarvitaan kokonaisvaltaista kehittämistä ja tutkimusta. Ammatillisessa opettajankoulutuksessa sosiaalisen median käyttöönotto vaatii suunnitelmallisuutta, jotta pystymme vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin opetuksen kehittämisen näkökulmasta. Opetushallituksen suositusten mukaan ammatillisen perusopetuksen opettajien tulisi sopia sovellusten käytöstä yhdessä tietohallinnon kanssa ja laatia niille ohjeistus. Lisäksi tulisi suunnitella opettajan profiiliin liittyvät toimenpiteet ja mahdolliset suositukset, sekä suositukset verkkovuorovaikutuksen luomiseen. (Opetushallitus 2012.) Tähän haasteeseen vastaamiseen tarvitsevat myös ammatillisen opettajankoulutuksen opettajat tukea ja koulutusta sekä verkostoja, joiden avulla voidaan yhdessä toteuttaa valtakunnallisia sosiaalisen median sovellusten käyttöönottoa eri yhteyksissä, opettajankoulutuksesta alkaen. Sosiaalisen median suunnitelmallinen käyttöönotto ja kehittäminen opetuskäyttöön ovat tämän tutkimuksen mukaan painottuneet tietyille asiantuntijoille ammatillisessa opettajankoulutuksessa. Sosiaalisen median sovelluksilla on muutamia edelläkävijöitä ja aikaiset omaksujat ovat myös ottaneet ne jo haltuunsa, mutta aikainen enemmistö on vasta heräämässä niiden käyttöön, jos kuvaillaan Rogersin (1964)

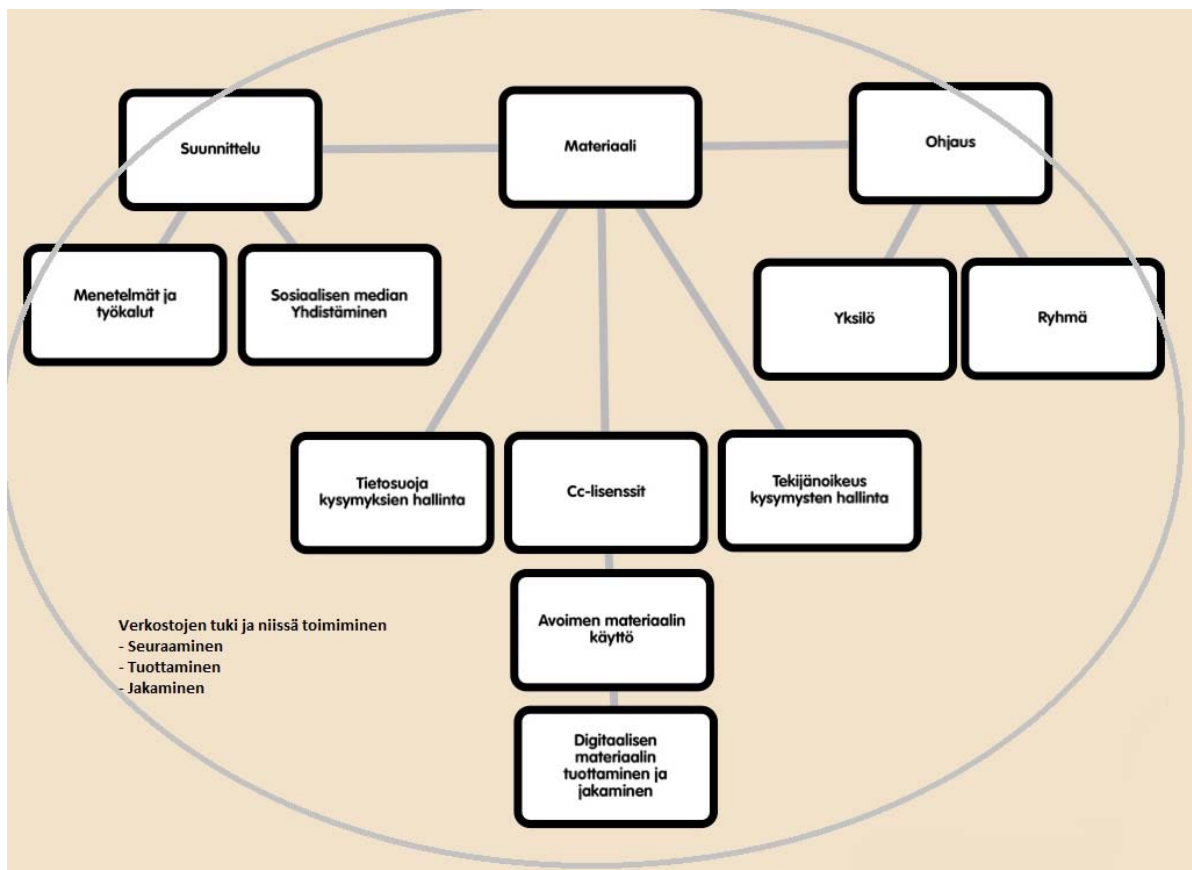
normaalijakauman avulla asiaa elinkaariajatteluna. Tosin ilmiöiden elinkaaret ovat nykyisin lyhentyneet, joten kyselyn ja tuloksien raportoinnin välillä on jo varmasti menty eteenpäin.

Sosiaalisen median sovelluksia tulee aina uusia ja vanhat saattavat poistua pikaisestikin. Opettajien aika ei voi tietysti mennä vain näiden sovellusten opetteluun, koska sisällölliset asiat vaativat jatkuvaa seuraamista ja menetelmien monipuolistamista. Sisällöllisten asioiden opettelu sosiaalisen median keinoin, hyödyntäen myös opettajaopiskelijoiden verkostoitumista, voisi tuottaa toivottavia tuloksia. Yhteisölliset verkostot, joissa opettajat ja opettajaopiskelijat jakavat osaamistaan aina uusiin verkostoihin tuo uusia mahdollisuuksia. Visuaalisuus ja käytettävyys vaikuttavat myös osaltaan opetuksen laatuun (Tenno 2001). Visuaalisuuden ja käytettävyyden hyödyntäminen vaatii osaltaan omaa ammattitaitoa ja sen vuoksi verkostoituminen asiantuntijoiden kanssa näkyisi parempana laatuna opetuksessa. Sosiaalisen median systemaattinen käyttöönotto helpottaisi tätä prosessia. Verkossa tapahtuvan opetuksen tulee ohjata opiskelijoita osaltaan itsenäiseen ja samalla yhteisölliseen tekemiseen, sitouttaa heidät verkostomaiseen yhteiskuntaan (Pönkä ym. 2012). Yhteiskunnan vaatimuksesta ja oman työn kehittämisen näkökulmasta tulisi siis lisätä sosiaalisen median sovellusten käyttöä. Vain osallistumalla voidaan vaikuttaa ja saada parhaat käytännöt toteutumaan.

6.2 Sosiaalinen media opettajankoulutuksessa

Sosiaalisen median sovellukset osana verkko-opetusta aloitetaan opintokokonaisuuden suunnittelusta. Sovelluksien tuntemisessa on vielä haasteita, mutta niiden tuntemusta tarvitaan suunnittelussa. Oppimisprosessin suunnittelu ja rakentaminen sekä siihen liittyvien sosiaalisen median sovellusten liittäminen oppimista hyödyntävällä tavalla on tärkeää onnistuneen toimintamallin saavuttamisessa. Kuvassa 3. on pyritty kuvaamaan niitä osa-alueita, joita tutkimuksessa otettiin huomioon pedagogisista lähtökohdista. Suunnittelun yhteydessä kannattaa jo miettiä, miten käytetään avointa verkossa olevaa materiaalia, ottaen huomioon siihen liittyvät tietosuoja ja tekijänoikeuskysymykset. Oman materiaalin tuotannossa puolestaan kannattaa kiinnittää huomiota siihen, miten erilaiset lisenssivaihtoehdot vaikuttavat materiaalin käytettävyyteen jatkossa. Creative Commons -

lizensseistä voi valita itselle sopivan vaihtoehdon. Avoimen materiaalin tuottaminen mahdollistaa sen käytön ja edelleen jalostuksen, niin että alkuperäinen tekijä tulee tunnetuksi ja saa arvostusta. Suunnittelussa on myös huomioitava ohjauksen eri mallit ja eri malleja parhaiten tukevien sovelluksien valinta. Ohjaukseen käytettävät resurssit ja aika ovat kuitenkin rajallisia. Kokonaisuuden suunnittelussa kannattaa hyödyntää myös sosiaalisen median verkostoja. Verkostoja seuraamalla, tuottamalla sinne materiaalia ja jakamalla omaa osaamistaan muiden kanssa voi hyödyntää avoimen toimintakulttuurin tuomaa yhteisöllisyyden tunnetta ja muiden asiantuntemusta. Omaa osaamista voidaan siis sosiaalisen median verkostojen avulla vahvistaa ja jakaa omaa osaamistaan muille verkostoissa toimiville.

Kuva 3. Verkostojen tuki auttaa sosiaalisen median sovellusten tuomista verkko-opetuksen eri osioihin.

Sosiaalisen median sovellusten käytön edellytyksenä on niiden hallinta sekä niiden soveltaminen verkko-opetukseen. Pedagogisten mallien hyödyntämisessä sosiaalisen median käytön suunnittelussa, työkalujen valinnassa sekä ohjauksessa, ottaen huomioon

tekijänoikeudet ja tietosuojat, on nähtävissä miten positiivinen proaktiivinen siirtovaikutus antaa varmuuden opettajille työskennellä erilaisissa ympäristöissä aikaisemman osaamisen pohjalta. Sähköisen materiaalin tuottaminen ja jakaminen, joka vaatii jo uudenlaista toimintakulttuuria tuo kuitenkin osaltaan lisää haastetta opetettavaan asiaankin. Tutkimuksessa on kuitenkin havaittavissa, että sosiaalisen median uudet toimintatavat ja asiat inspiroivat osaa opettajia. He toimivat aktiivisina moottoreina uuden kokeilussa ja innostuvat toimimaan edelläkävijöinä uusien sovellusten käyttöönotossa opetukseen. He kokeilevat, miten uusilla sovelluksilla voisi saada helpommin enemmän aikaan oppimista tai useampia opiskelijoita innostumaan opetettavasta aiheesta. Samalla he itse oppivat aiheesta enemmän. Opetukseen tulevat uudet asiat ensin kokeillaan ja analysoidaan sitten niiden tuomat hyödyt. Mikäli hyötysuhde on hyvä, lanseerataan asiat suuremmalle käyttäjäkunnalle tai vaihtoehtoisesti ne hylätään. Monet kuitenkin haluavat perusteluja sosiaalisen median sovelluksien hyödyistä opetuksessa. Verkko-opetus on jo tuonut vapauden valita paikan ja ajan oppimiseen. Mitä lisä-arvoa on sosiaalisen median käytöllä? Sosiaalisen median sovelluksien käyttöönotto edellyttää usein panostamista toiminnan muuttamiseen. Ettei vain tuoda uutta välinettä, vaan mietitään asiaa kokonaisuuden kannalta. Opetellaan uusi toimintatapa, joka tuo sisällön hallintaan erilaisia elementtejä, eikä vain lisätä työtä uusien sovelluksien opettelussa. Oleellista on, että opettajat siis käyttävät oppimisen positiivista siirtovaikutusta soveltaessaan pedagogisia malleja ja didaktisia toimintatapoja sosiaalisen median kontekstiin ja opettelevat samalla uuden tavan toimia. Toisaalta sosiaalisen median sovellusten käyttö ei välttämättä rajoitu verkko-opetukseen vaan niitä sovelluksia voidaan käyttää myös lähiopetuksen tukena, mitä tässä tutkimuksessa ei eritelty tai otettu erikseen huomioon.

Sosiaalisen median käyttö opetuksessa pitäisi lähteä, kuten muukin opetus, pedagogisesta näkökulmasta ja siitä miten didaktiset valinnat vaikuttavat sosiaalisen median sovelluksien käyttöön. Mitä valinnat tarkoittavat opettajan työn kannalta ja miten opiskelijat oppivat erilaisia menetelmiä? Opettajaopiskelijat voisivat olla tässä erittäin hyvä voimavara kokeilemaan ja osaltaan reflektoinnin kautta raportoimaan sosiaalisen median työkalujen soveltuvuutta eri opetusmenetelmien käyttöön. Melkein kaikki opettajankoulutuksen opettajat luottavatkin pedagogiseen osaamiseensa niin paljon, että uskovat selviävänsä minkä tahansa työkalun käyttöönotosta ainakin vertaistuen avulla. Verkko-opetukseen liittyviä pedagogisia taitoja osataan kehittää oman työn kannalta, vaikka vertaistuen antaminen ja kehittäminen

sosiaalisen median sovelluksilla on kuitenkin vielä useimmilla vastaajista tavoiteasteella. Valintoja helpottavat sosiaalisen median sovelluksien tunteminen, koska ne tukevat tietyn tyyppistä työskentelyä. Ideointivaiheeseen soveltuu esimerkiksi Twitter tai chat, jotka sovelluksina tukevat monipuolista ideoiden esiin tuomista. Tärkeää on siis valita työskentelyä helpottavia sovelluksia. Yhteisölliseen opettamiseen voi olla muutamia erilaisia pedagogisia näkökulmia. Oli näkökulma mikä hyvänsä, yhteisöllinen oppiminen vaatii jäsenten sitoutumista tavoitteen saavuttamiseksi tai ongelman ratkaisemiseksi. Yhteisöllisen ongelmanratkaisun ja korkeatasoisen ymmärryksen rakentaminen voi helpottua teknologian avulla, koska ajatteluprosessia voi tehdä näkyväksi tai julkiseksi ja siihen voi saada tukea prosessinaikaisella keskustelulla. Kyseessä on tällöin laajempi yhteisöllinen tiedonmuodostus, kun käsityksiä ja selityksiä vertaillaan julkisesti. (Pönkä ym. 2012.) Tämä on siis parhaiten saavutettavissa sosiaalisen median sovelluksia hyväksi käyttäen myös opettajan näkökulmasta oppijana. Ohjauksen eri muodot olivat tutuin osa-alue. Ohjaukseen varmasti panostetaan eniten ja sen vuoksi siihen liittyvät viestintä ja yksilöllinen sekä yhteisöllinen toimintamuoto ovat tuttuja toimintatapoja melkein kaikille. Avoimet materiaalit, niihin liittyvät tietosuoja- ja tekijänoikeudet on monimutkainen kokonaisuus ymmärtää, ellei sitä tarvita joka päivä. Useat opettajat kokivat tarvitsevansa tukea näiden asioiden haltuun ottamisessa. Tämä olikin vaikein kokonaisuus, jonka vuoksi todennäköisesti myös sosiaalisen median verkostoiden tuoma hyöty ja niissä toimiminen jäivät suurelta osin hyödyntämättä. Pitäisi kiinnittää erityistä huomiota siihen miten sosiaalista mediaa tullaan hyödyntämään jatkossa laajemmin opetuksessa, kun opettajankouluttajat ottavat vasta haltuunsa sosiaalisen median työkaluja omassa opetuksessaan. Kysely kattoi vain osan sosiaalisen median kartasta. Paikallisuuden hyödyntäminen, pelillisuus, myynti, tietojen yhdistäminen (big data) ja lisätyn todellisuuden sovellukset ovat vielä tämän tutkimuksen ulkopuolella, koska niistä ei ollut suosituksia HAMKissa kyselyn alkaessa. Uudet sovellukset pitää ottaa huomioon jatkossa yhä aikaisemmin ja niiden pedagogisesta käytöstä pitäisi olla heti perillä. Uusien sovellusten käyttöönotto on osaltaan yhteiskunnan vaatimusten huomioimista opettamisessa ja sillä pyritään parempaan opetuksen laatuun useiden asiantuntijoiden yhteistyönä.

Verkossa tapahtuva verkostoituminen ja vertaistuen käyttö sosiaalisen median sovelluksilla on vasta aluillaan. Sosiaalisen median hyödyntäminen oman osaamisen laajentamiseksi on vielä erittäin vähäistä. Verkostoitumalla ja sosiaalisen median sovelluksilla voitaisiin kuitenkin toteuttaa oma oppiminen ja opetuskäytön suunnittelu

laajemmallakin foorumilla. Sosiaalisen median sovelluksien pitäisi tulla opettajille tutuiksi, jotta niiden hyödyntäminen opetuksessa on mahdollista. Ammatillinen kasvu sosiaalisena prosessina ammatillisissa verkostoissa tulisi nähdä mahdollisuutena kehittyä oman työn uudenlaiseksi osaajaksi. Päivittäin voisi miettiä onko konteksti tänään vielä sama kuin se oli eilen? Miten sitä tulisi muuttaa jotta se vastaisi muuttuneen ympäristön tarpeita? Verkostoissa jaettu prosessi edellyttää digitaalisten verkostojen ja työympäristöjen hyödyntämistä (Arina 2012, 88). Käyttöönnotossa on tärkeää myös tiedostaa eri sovelluksien mahdolliset yhteydet toisiinsa. Rss-feedillä tai MashUp sovelluksilla voidaan koota tietoa eri paikoista yhteen paikkaan. Opettajalle voidaan tuottaa tietoa tietylle sivulle edellä mainituilla sovelluksilla, jos opiskelijat hyödyntävät näitä eri lähteissä. Käytännössä siis opettajan ei tarvitse itse pitää huolta opiskelijoiden eri lähteistä päivittyvästä tiedosta, kun se voidaan automatisoida tietylle sivulle näkyväksi. Myös mobiililaitteissa voidaan yhdistää eri sosiaalisen median sovelluksista tulevaa tietoa toisiinsa. Opettajat voivat ohjata opiskelijoita ottamaan käyttöön personal learning environment (PLE), jota opiskelijat voivat hyödyntää koko opiskelunsa ajan sekä mahdollisesti myös opiskelujen jälkeen. Nykyaikaiset pedagogiset tavoitteet ovat yhteisöllisessä oppimisessa, tiedon käsittelyssä ja asiantuntijuuden luomisessa. Sosiaalisen median kannalta se tarkoittaa tiedon jakamista, yhteistyötä ja verkostoitumista. Tarpeet ja tavoitteet ovat siis kohdanneet ja sosiaalisesta mediasta on tulossa nopeasti laajeneva tapa opiskella ja opettaa. Sosiaalinen media voidaan tuoda osaksi mitä tahansa olemassa olevaa toimintaa (Koponen 2010).

6.3 Verkostoitumisesta osaamisen kehittämiseen sosiaalisessa mediassa

Sosiaalisen median käyttöönnotossa voidaan myös käyttää vanhojen toimintatapojen vertailua nykyiseen verkostoituneeseen tapaan toimia, jolloin vain siis siirretään vanhat toimintatavat nykyiseen sosiaaliseen mediaan. Tätä kuvastaa hyvin pilapiirtäjä John Atkinsonin (2013) vintage social networking teos, jossa työpöydällä oleva puhelin on Skype, osoitekirja on Facebook, osoitekortisto on LinkedIn, muistilaput Twitter jne. Toisaalta pyrimme myös luomaan yhteisöllistä tapaa toimia, johon nykyiset sovellukset antavat laajempia mahdollisuuksia.

Sosiaalisen median sovelluksia on todella laaja valikoima ja niiden haltuunottoon tarvitaan suunnitelmallisuutta, sekä opettajien ja opiskelijoiden, että muiden yhteistyöverkostojen työpanosta. Toimintakulttuurin muutos voi tapahtua vasta, kun tiedetään mihin pyritään ja miten sosiaalisen median sovelluksilla voidaan toteuttaa syvällistä oppimista. Pöngän ym.(2012) esittelemän tähtimallin käyttöönotto on erittäin hyvin sosiaaliseen mediaan soveltuva. Tähtimallissa yhdelle seurantasivulle linkitetään tai liitetään muista lähteistä rss-feediä, jotta seurantasivun kautta on helppo seurata koko yhteisön edistymistä. Lisäksi sen voi ottaa vaihteittain käyttöön, jolloin uuden toimintatavan oppiminen on helpompaa opettajille ja opiskelijoille. Näin varsinainen asiasisältö on keskiössä, johon se kuuluukin, eikä tekniikka vie siltä kaikkea huomiota. Tennon (2011) mukaan onnistunut tehtävän toteutus vaatiikin pedagogisen suunnitelman ja teknisen toteutuksen välistä vuoropuhelua. Tämä tarkoittaa toimintakulttuurin muutosta, joka on aina hidas prosessi.

Sosiaalinen media on muuttamassa kulttuuriamme positiivisemmaksi kulttuuriksi, jossa palautetta annetaan pääasiassa peukuttamalla ja linkittämällä. Tämä innostaa ihmisiä toimimaan ja tuottamaan ja jakamaan omaa osaamistaan muille. Työyhteisöissäkin kannattaa seurata keneltä kysytään asioita, koska nämä vuorovaikutussuhteet ovat yleensä ratkaisevia lopputuloksen kannalta. Kiinnostavaa on miten sosiaalinen median tuoma toimintakulttuurin muutos saadaan aikaan oppilaitoksissa. Ammattikorkeakouluissa tapahtuva rahoituksen ja lainsäädännön muuttuminen ovat osaltaan vauhdittamassa tuota muutosta myös avoimempaan toimintakulttuuriin. Toisaalta yhteisöllisen kulttuurin luominen sosiaaliseen mediaan ei ole helppoa. Sosiaalisessa mediassa toimiessa asiantuntijuus ei ole pelkästään tietämistä ja jakamista, vaan tarvitaan myös itsesäätelytaitoja, jotta tekemisen voi kohdentaa olennaiseen ja tavoitteelliseen toimintaan, sekä pystyy valitsemaan oikeat vaikutuskanavat. (Pönkä ym. 2012.) Lisäksi kannattaa huomioida, että muisti tukeutuu myös verkostoihin ja yleensä riittää kun muistaa sen, kuka asian tietää (Kilpi & Saarikivi 2013).

Yhdessä sovitut pelisäännöt opettajien ja opiskelijoiden kanssa eri sovelluksien käytöstä helpottaa opittavan asian omaksumista, kun useimmilla opintojaksoilla voidaan käyttää samoja sovelluksia samantapaiseen pedagogiseen lähestymiseen. Opittuaan sovelluksen käytön voi opettaja ja myös opiskelija paremmin keskittyä sisällön tuottamiseen kuin sovelluksen käyttöön. Tämä edellyttää myös oppilaitoksen johdolta linjauksia yhteiseen kulttuuriin siirtymisestä. Toisaalta pitää olla vapaus valita, mutta samalla tulisi huomioida

yhteiset toimintalinjaukset, jotka helpottavat asioiden löytymistä ja sisällöllistä oppimista opiskelijan kannalta. Koska opettajien tarvitsee tutustua sosiaalisen median ohjelmiin sekä tuntea niiden pedagoginen lähestymistapa sosiaalisessa mediassa, on haasteellista ottaa käyttöön sosiaalisen median sovelluksia suoraan opiskelijoiden kanssa. Toisaalta tarvitaan erilaisia kokeiluja, jotta voidaan uudistua. Verkostoituminen eri alojen osaajien kanssa on suositeltavaa ja se helpottaa myös sosiaalisen median toimintatapoihin tutustumisessa. Verkostoitumisen hyödyt pitää käyttää hyväksi ja edesauttaa verkostojen syntymistä myös opiskelijoiden ja asiantuntijoiden välille (Kilpi & Saarikivi 2013). Näin saadaan uusia toimintamalleja, joiden avulla voidaan saavuttaa yhteisöllinen luovuus.

Sosiaalinen median sovellukset tulevat opettajan työhön, kuten verkko-opetuksenkin välineet ja sovellukset. Osa innostuu ja kokeilee sekä luo mallit miten niitä käytetään opetuksessa. Tätä kokonaisuutta on tukemassa sosiaalisen median verkostot, joissa avoin kulttuuri tuo omat haasteet. Haasteiksi nousee avoin viestintä, seuraaminen, tuottaminen ja jakaminen erilaisten sovelluksien avulla. Osaamisen johtaminen ja siihen liittyvä tuki sekä yhteisöllisyyden luominen sosiaalisen median verkostoissa ovat myös ensisijaisen tärkeitä.

kuva 4.

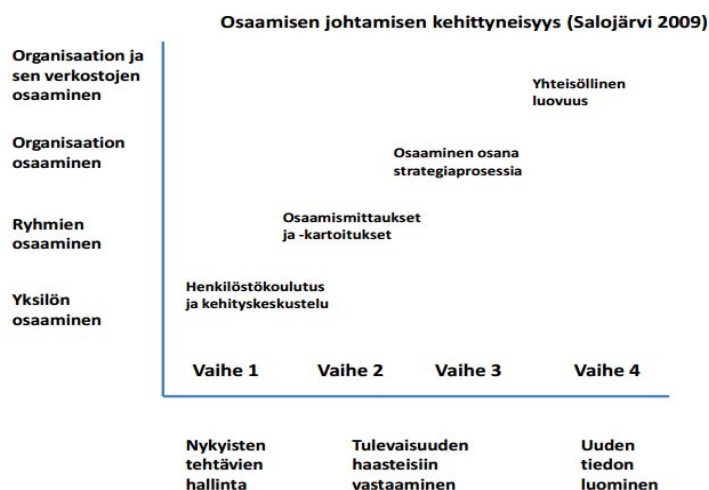

Kuva 4. Henkilöstön osaamisen kehittämiseen liittyvät yhteydet sosiaalisen median käyttöönnotossa.

Oman osaamisen kehittämiseen kuuluu opettajan kompetenssien hyödyntäminen muuttuvassa toimintaympäristössä. Kompetenssit ohjaavat osaltaan tutkimaan uusia mahdollisuuksia toteuttaa opetusta verkostoissa ja hyödyntää sen kautta puolestaan oman ammattitaidon kehittymistä. Tässä voi havaita Ruhotien (2004) integratiivisen kasvumallin mukaisen transformaaliset oppimissykliä etenemiset. Toimintaympäristöt osaltaan kehittyvät ja merkitykset rakentuvat, muuttuvat sekä uudistuvat, mitä suurempi määrä henkilöitä osallistuu kehittämiseen ja hyväksyy sen toimintatavakseen. Tutkimuksesta käy ilmi, että tämä syklinen kehittyminen on alkanut sosiaalisen median hyödyntämisessä omien osaamisalueiden kehittämisen, ajattelun, suorituksen ja reflektion kautta, kun soveltamisalueita on laajennettu toimintakulttuurin uudistumisen myötä. Asiantuntijuuden näkyväksi tekeminen myös sosiaalisessa mediassa ja eri aihealueiden argumentointi, tuo

osaltaan yhteiskunnallista vaikuttavuutta HAMKin Ammatilliselle opettajakorkeakoululle. Se voi vaikuttaa myönteisesti myös opiskelijaksi hakevien määrään.

Sosiaalisen median käyttöönotto organisaatiossa liittyy toimintamallin muuttamiseen ja siihen mitä se tarkoittaa henkilöstön osaamisen kehittämisessä. Salojärvi (2009) tuo osaamisen johtamisen kehittyneisyyden eri tasojen kautta esille, miten yksilön osaaminen kasvaa ryhmien osaamiseksi ja siitä organisaation osaamiseksi ja vasta sen jälkeen päästään organisaation ja verkostojen väliseen osaamiseen luomaan yhteisöissä uutta tietoa (kuva 5). Sosiaalisen median osalta Ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajien osaaminen on nykyisten tehtävien hallinnan ja tulevaisuuden haasteisiin vastaamisen keskivaiheilla sosiaalisen median osalta. Osaamisen johtamiseen panostamisella päästään kuitenkin uuden tiedon luomisen tasolle. Osaamisen johtamisella on siis suuri vaikutus siihen, miten saadaan yksilön osaamisesta organisaation ja sen verkostojen osaamista.

Kuva 5. Osaamisen johtamisen kehittyminen (Salojärvi 2009)

Tutkimus antaa siis viitteitä siitä, että osaamisen johtamiseen on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota, jotta strategiset päämäärät saavutetaan. Strategiset päämäärät tulevat organisaation johdolta, mutta yhteiskunnallisena organisaationa on myös otettava huomioon mm. opetushallituksen suositukset esim. sosiaalisen median opetuskäytön suosituksista. Selkeät tavoitteet uusien toimintamallien käyttöönotossa auttavat henkilöstöä uuden toimintakulttuurin luomisessa. Toisaalta voidaan panostaa projekteihin ja uuden kokeiluun, kun toimijoille kerrotaan selkeästi testauksesta. Uuden toimintatavan lanseerauksessa taas

tulee tavoitteet olla selkeitä ja siihen liittyvät henkilöstökoulutukset tai vertaistukiverkostot mietittyjä. Näin päämäärät on saavutettavissa pidemmällä tähtäimellä luomatta liikaa paineita uusien järjestelmien ja toimintatapojen yhtäaikaiseen muutokseen.

Mobiililaitteiden käytettävyys perustuu juuri erilaisten sosiaalisen median sovellusten käyttöön. Useimmat sosiaalisen median sovellukset ovat käytettävissä erilaisilla mobiililaitteilla, jotta palvelut ovat saavutettavissa mistä tahansa ja milloin tahansa. Monet koulutusta tarjoavat yritykset ja yliopistot tarjoavat palveluita verkossa monille eri päätelaitteille. Sosiaalisen median tarjoama yhteisöllinen toimintatapa tarvitsee erilaisia osaajia, jotta aidot dialogiset verkostot hyödyntävät mahdollisimman monenlaisia toimijoita. Teknisen osaamisen pitäisi olla vain yksi taito muiden rinnalla ja sisältyä kansalaisten medialukutaitoon.

7. LOPUKSI

Tutkimuksessa haluttiin tietoa opettajien käyttämistä sosiaalisen median sovelluksista ja miten laajasti niitä käytettiin opetuksessa. Verkko-opetuksen eri osa-alueilta kartoitettiin suunnittelu, materiaalien käyttö ja ohjauksen eri muodot. Sosiaalisen median sovelluksien tarkastelussa lähtökohtana oli Hämeen ammattikorkeakoulun suositusten mukainen lähestyminen. Näin saatiin tarkkaan tietoa siitä, mitä sosiaalisen median sovelluksia käytetään eri yhteyksissä opettajankoulutuksessa mm. verkko-opetuksen eri osa-alueilla, sekä miten sosiaalisen median sovellukset ovat käytössä muissa työtehtäviin kuuluvissa yhteyksissä tai vapaa-ajalla. Asiantuntija opettajat verkko-opetuksessa olivat niitä, jotka olivat käyttäneet myös enemmän sosiaalisen median eri muotoja. Kun taas ne, jotka opettivat toisten suunnittelemissa opintojaksoilla asiantuntijoina, tarvitsivat tukea sosiaalisen median käyttöönotossa.

Sosiaalisen median eri sovelluksiin kohdistuvalla kyselyllä haluttiin myös vahvistusta siihen, miten laajasti sosiaalisen median eri välineitä osataan hyödyntää myös oman osaamisen kehittämisessä sosiaalisen median verkostojen avulla. Opettajien tulisi myös ohjata opiskelijoita sosiaalisen median verkostojen hyödyntämiseen oman alansa sekä uudenlaiseen opettajuuteen kehittymisen näkökulmista. Verkostoituminen ja oman osaamisen kehittäminen sosiaalisen median verkostoissa oli kyselyn ajankohtana vasta kehitysmässä toimintatavaksi.

Tutkimuksen ajankohtana edelläkävijät, aikaiset omaksijat ja jossakin määrin myös aikainen enemmistö on jo ottanut haltuunsa sosiaalisen median sovelluksia. Aikaisia omaksujia tarvitaan vertaistueksi aikaisemmalle enemmistölle ja heitä taas myöhäiselle enemmistölle. Opettajankoulutuksessa nämä syklit pitäisi kuitenkin kulkea nopeammin, jotta ne voidaan ottaa koulutukseen riittävän ajoissa. Tarvitaan siis aktiivisia aikaisia omaksujia, jotta hyvät käytännöt saadaan nopeasti kaikkien tavaksi toimia. Kun opetushallituksen suositukset ovat jo valmiina, pitää edelläkävijöillä olla jo uudet sovellukset ja laitteet tutustuttavana, jotta opettajankoulutuksessa pysytään kehityksessä mukana. Aikaisten

omaksujien pitäisi taas tukea aikaista enemmistöä. Toivottavaa siis on, että edelläkävijöillä on aina aikaa tutkia myös uutta.

Verkko-opetus ja sen toimintatavat luovat pohjan sille, miten sosiaalisen median sovelluksia osataan käyttää opetuksessa. Verkko-opetuksen suunnitteluvaiheessa määritellään prosessin eteneminen ja siinä mietitään osaltaan jo käytettävät sovellukset eri osa-alueisiin. Sosiaalisen median sovellusten tuominen verkko-opetuksen osaksi haastaa opettajia muutokseen omassa työssään. Tutkimuskysymykseen, mitä sosiaalisen median muotoja opettajankouluttajat käyttävät, haettiin pohjaa näiden verkko-opetukseen liittyvien taustatietojen kautta. Vastaajista kuitenkin vain puolella oli näkemys että osaa itsenäisesti kehittää sosiaalisen median tuomien elementtien liittämistä verkko-opetukseen oman työn kannalta. Sosiaalista mediaa käyttävät saavat tukea omalta verkostoltaan työn kehittämiseksi. Toisaalta nähtävissä oli trendi, ettei sosiaalisen median sovelluksia käytetä verkko-opetuksessa kovinkaan paljon.

Tutkimuksesta selvisi verkko-opetuksen suunnittelun olevan hyvin hallussa, mutta siihen liittyvien sosiaalisen median sovellusten valinta ei ollut tuona ajankohtana kovin monipuolista. Tarvitaan aktiivista avointa osallistumista erilaisissa verkostoissa, jotta omaa osaamistaan voi kehittää sosiaalisen median avulla. Verkostoissa voi haastaa itsensä toimimaan sopivan roolin puitteissa, joko seuraajana, osallistujana tai mentorina päämäärätietoisesti kohti tavoitetta.

Mielenkiintoisia jatkotutkimus kohteita olisi, miten sosiaalisessa mediassa toimivat verkostot saadaan osaksi Ammatillisen opettajankoulutuksen arkea ja miten ne tukevat opettajien oppimista. Sosiaalinen media tukee kuitenkin arkioppimista erittäin laajasti ja se haastaakin virallisia oppimisorganisaatioita muutokseen.

8. LÄHTEET:

Aalto, T. 2010. Sosiaalisen median määritelmä. Oikeusministeriön Demokratia- ja kieliasioiden yksikkö. viitattu 8.2.2013.
<http://www.kansanvalta.fi/Etusivu/Tutkimusjakehitys/Sosiaalisenmedianmahdollisuudethallinnollepa/Sosiaalisenmedianmaaritelma>.

Aarreniemi-Jokipelto, P. 2011. Mediamailman muutosten tuomat haasteet AMK-opettajan työssä. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B:51.

Annala, J. 2009. Yhteistoiminnallisuus opettajan työssä. Teoksessa J. Helander (toim.) Ammatillisen opettajan käsikirja. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 19-28.

Arina, T. 2012. Pilvioppiminen ja nuori sukupolvi verkossa. Teoksessa H. Niemi & R. Sarras (toim.) Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa. Juva: Bookwell Oy, 85-92.

Atkinson, J. 2013. Vintage social networking. Viitattu 15.4.2013.
<http://wronghands1.wordpress.com/2013/03/31/vintage-social-networking/>.

Cavazza F. 2012. Social media Landscape 2012. Viitattu 19.1.2013.
<http://www.fredcavazza.net/2012/02/22/social-media-landscape-2012/>.

Feng, Z. 2013. Provenance data in social media. Barbier, G. (toim.) Morgan & Claypool. Synthesis Lectures on Data Mining and Knowledge Discovery. Viitattu 23.10.2014
http://books.google.fi/books?id=zYdfAQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbs_ViewAPI#v=onepage&q=social%20media&f=false.

Heikkinen, P. 2004. Yhteisöllisen oppimisen teoriasta perusteita verkko-oppimisen käytäntöön. Viitattu 20.3.2013.

http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_7/yhteisollinen_oppiminen.htm.

Hintikka, K. 2014. Pedagogiset toimintakulttuurit muutoksessa. Viitattu 5.10.2014. http://www.otavanopisto.fi/sites/www.otavanopisto.fi/files/uploads/julkaisusarjojen_teokset/somu2023_www.pdf.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Huang, D., Hood, D. & Yoo, S. 2014. Motivational support in Web 2.0 learning environments. *Innovations in Education and Teaching International* 51(6), 631-641.

Hytönen, K. 2012. Ammatillisten asiantuntijaverkostojen kehittyminen vaatii tietoisia ponnisteluja. Viitattu 15.3.2013. <http://futurex.utu.fi/blogi/?p=138>.

Järvelä, S. Häkkinen, P. & Lehtinen, E. 2006. Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö. Porvoo: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Järvelä, S. Järvenoja, H. Simojoki, K. Kotkaranta, S. & Suominen, R. 2011. Miten opettajat ja oppilaat käyttävät tieto- ja viestintäteknologiaa koulun arjessa? Oppimisteoreettinen arviointi. Teoksessa M. Kankaanranta & S. Vahtivuori-Hänninen (toim.) *Opetusteknologia koulun arjessa II*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 41-54. Viitattu 13.2.2013.

http://www.cicero.fi/sivut2/documents/Opetusteknologia_koulun_arjessa_loppuraportti.pdf.

Jyväskylän yliopisto, 2013. Empiirinen tutkimus. Viitattu 15.7.2013. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/tutkimusstrategiat/empiirinen-tutkimus?searchterm=empiirin>.

Kanfer, R., & Ackerman, P. 2005. Work competence: A person-oriented perspective. Teoksessa A. J. Elliot & C. S. Dweck (toim.), Handbook of Competence and Motivation 336-353. New York: The Guilford Press.

Kalliala, E. Toikkanen, T. 2009. Sosiaalinen media opetuksessa. Helsinki. Oy Finn Lectura Ab.

Kilpi, E. & Saarikivi, K. 2013. Lupa onnistua verkossa -webinaarisarja. DCL On Air - Lupa onnistua verkossa - webinaarisarja. Viitattu 11.12.2013. <http://vinkkiverkko.ning.com/events/dcl-on-air-esko-kilpi>.

Kim, J. Lee, J. Lee, H. & Paik, E. 2011. Location-based Personalized Social Media Service for the Smart Phone. Distributed Social Contents Sharings. Viitattu 23.10.2014. <http://helios.uta.fi:2288/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=6148415&tag=1>.

Kokkonen, J. 2012. Parvimainen kehitystyö koulutusorganisaatiossa. Viitattu 15.7.2014. http://juhana.org/parvimainen_kehitysty_o_koulutusorganisaatiossa.pdf.

Koli, H. 2011. Ohajus ja vuorovaikutus verkossa. Viitattu 9.1.2013 <http://www.slideshare.net/hannekoli/verkkoohjaus>.

Koponen, J. 2010. Uuden johtajuuden yhteisöllinen tarina - Sitran julkishallinnon johtamisohjelman yhteisöllisen viestinnän konsepti. http://www.sitra.fi/NR/rdonlyres/7CEC264B-402B-481B-A27E-6108687174A7/4595/Sitran_Julkishallinnon_johtamisohjelman_yhteisolli.pdf.

Kullaslahti, J. 2011. Ammattikorkeakoulun verkko-opettajan kompetenssi ja kehittyminen. Acta Universitatis Tamperensis 1613. Väitöskirja.

Kullaslahti, J. 2011. Avoimuutta suljettuihin verkkoympäristöihin. <https://wiki.hamk.fi/pages/viewpage.action?pageId=21890665&showComments=true#comments>.

Laakso, M. 2012. Tekijänoikeuswebinaari. Viitattu 10.2.2013
<http://paokhanke.ning.com/profiles/blogs/tekijanoikeuswebinaari>.

Laine, M. & Peltonen, L. 2007. Ikkuna muutokseen. Teoksessa M. Laine, J. Bamberg & P. Jokinen. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Yliopistopaino, 93-110.

Laitinen, K. & Rissanen, M. 2007. Virtuaalisia yhteisöjä, ajatuksia ja avoimuutta - sosiaalinen media opetuksen ja oppimisen tukena. sit. Sutinen, E. 2007 Asiantuntijakirjoitus sosiaalisesta mediasta. Joensuun yliopiston tietojenkäsittelytieteen laitos. Viitattu 19.1.2013
<https://www.uef.fi/documents/13384/986238/SMOOT.pdf/3df00b96-afb5-4051-87f1-33d7066e4ced>.

Löfström, E. Kanerva, K. Tuuttila, L. Lehtinen, A. & Nevgi, A. 2010. Laadukkaasti verkossa. Verkko-opetuksen käsikirja yliopisto-opettajalle. Viitattu 22.3.2013.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23899/hallinnon_julkaisuja_71_2010.pdf?sequence=1.

Malmsten A. 2007. Rajaaminen. Teoksessa M. Laine, J. Bamberg & P. Jokinen. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Yliopistopaino, 57-73.

Matikainen, J. 2001. Vuorovaikutus verkossa. Verkkopohjaiset oppimisympäristöt vuorovaikutuksen näyttämöinä. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Metsämuuronen J. (toim.), 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp.

Mäntymäki, M. 2012. Lapset ja nuoret sosiaalisessa mediassa. Teoksessa H. Niemi & R. Sarras (toim.) Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa. Juva: Bookwell Oy, 9-22.

Niemelä, M., Pekkola, S. & Wahlstedt, A. 2005. Verkko-oppimisympäristön käyttäjän kognitiiviset representaatiot. Teoksessa E. Marjomaa & M. Marttunen (toim.) Kognitiivisen verkkopedagogiikan erityiskysymyksiä. Joensuu: Joensuu University Press, 18-33.

Opetushallitus. 2012. Sosiaalisen median opetuskäytön suositukset. Viitattu 2.2.2013.
http://www.oph.fi/download/140104_sosiaalisen_median_opetuskayton_suosituksset.pdf.

Paaso, A. & Korento K. 2007. Osaava opettaja 2010-2020. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön osaaminen. Loppuraportti. Oulun seudun ammattiopisto.

Pönkä, H. Impiö, N. & Vallivaara, V. 2012. Sosiaalisen median opetuskäyttö. Viitattu 15.3.2013 <http://herkules oulu.fi/isbn9789514298233/isbn9789514298233.pdf>.

Pönkä H. 2011. Sosiaalisen median ohjeistukset. Viitattu 8.2.2013.
http://www.innowise.fi/fi/sosiaalisen_median_strategiat_ohjeistukset_ja_kayttoonotto/.

Pönkä H. 2013. Verkkomaailman ja sosiaalisen median tilannekatsaus. Viitattu 15.3.2013.
<http://www.slideshare.net/hponka/4-verkko-sosiaalinenmediaopetuksessatilannekatsaus>.

Rongas, A. 17.5.2010. Tvt opetuksessa. Mikä ihmeen sosiaalinen media? Pedagogisia lähtökohtia. Opetushallitus. Viitattu 20.9.2011.
http://www.edu.fi/materiaaleja_ja_tyotapoja/tvt_opetuksessa/mika_ihmeen_sosiaalinen_media/pedagogisia_lahtokohtia.

Rogers E., 1964. Diffusion of Innovations. Glencoe: Free Press.

Ruohotie, P. 2004. Työelämän osaamistarpeet. Viitattu 11.7.2013.
http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Tutkimus_ja_kehitys/Tupa1/Pekka_Ruohotie.pdf.

Ruohotie, P. 2005. Ammatillinen kompetenssi ja sen kehittäminen. Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 7(3), 4–18.

Ruohotie, P. 2006. Metakognitiiviset taidot ja ammatillinen kasvu asiantuntijakoulutuksessa. Teoksessa Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Toim. A. Eteläpelto ja J.

Onnismaa. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalituseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, 106-119.

Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. 2006. Menetelmäopetuksen tietovaranto. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>. Viitattu 2.5.2013.

Salojärvi S., 2009. Osaamisen johtaminen ja kehittäminen. Teoksessa Helsilä, M. & Salojärvi, S. (toim.), Strategisen henkilöstöjohtamisen käytännöt. Talentum. Helsinki.

Sanastokeskus stk ry. 2010. sosiaalisen median sanasto. Viitattu 19.1.2013. <http://www.tsk.fi/cgi-bin/netmot.exe?UI=figr&qfind=sosiaalinen+media>.

Song D. & Lee J. 2014. Has Web 2.0 revitalized informal learning? The relationship between Web 2.0 and informal learning. Journal of computer assisted learning, 0266-4909.

Suominen, R. Nurmela, S. 2011. Verkko-opettaja. Helsinki: Wsoypro Oy, 97.

Säntti, J. 2008. Opettajan muuttuva työ vastakohtaisuuksien näkökulmasta. Viitattu 15.9.2013. http://www.kasvatus-ja-aika.fi/dokumentit/santti_0903082257.pdf.

Tenno, T. 2011. Surffaajat ja syventyjät, verkko-oppimisympäristön pedagogisen rakenteen ja opiskelijoiden toimintaorientaatioiden tarkastelua. Acta Universitatis Lapponiensis 196. Väitöskirja.

Wihersaari, J. 2011. Kohtaaminen – opettajuuden ydin? Viitattu 10.5.2012 <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66693/978-951-44-8310-3.pdf?sequence=1>.

Åberg, L. 2010. Laajennettu mieli ja parviäly – sulautuvan opiskelun näkökulma. viitattu 15.3.2013. http://www.avoin.helsinki.fi/opettajille/Leif_%C3%85berg_23112010.pdf.

LIITTEET:

Liite 1 Kyselylomake

Verkko-opetus osaaminen

1. Verkko/blended-opintojakson oppimisprosessin suunnittelu ja rakentaminen verkkoympäristöön

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

2. Verkko-opetuksen osaamistavoitteiden mukaisten opetusmenetelmien ja niihin sopivien verkkotyökalujen valinta

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

3. Sosiaalisen median sisällön/työskentelyn yhdistäminen verkko-oppimisympäristöihin kuten

moodleen ja kyvyt.fi-palveluun

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

4. Yksilöllisen oppimisprosessin ohjaus soveltuvin verkkotyökaluin

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

5. Yhteisöllisen oppimisprosessin ohjaus soveltuvin verkkotyökaluin

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

6. Kannustava, kunnioittava ja selkeä verkkoviestintä

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta

- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

7. Opiskelijoiden ja yhteistyökumppaneiden tietosuojakysymysten hallinta verkkoympäristössä

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

8. Digitaaliseen työskentelyyn liittyvien tekijänoikeuskysymysten hallinta

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

9. Avoimen materiaalin (esim. Wikipedian, Wikimedia Commonsin, LeMill) käyttömahdollisuudet opetuksessa ja/tai sen valmistelussa

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

10. Oman alan digitaalisen materiaalin tunteminen ja käyttö

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

11. Oman alan digitaalisen materiaalin tuottaminen ja jakaminen

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

12. Oman alan verkkoyhteisöjen ja verkostojen tunteminen ja toimintaan osallistuminen

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

13. Oman alan verkkoyhteisöjen ja verkostojen toimintaan tuottaminen ja jakaminen

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta

- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

14. Opettajien verkkoyhteisöjen ja verkostojen toiminnan seuraaminen ja tunteminen

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

15. Opettajien verkkoyhteisöjen ja verkostojen toimintaan tuottaminen ja jakaminen

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

16. Yhteisien verkkotyöskentelyn toimintakäytänteiden tunteminen, toteutus ja kehittäminen

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

17. Kiinnostus ja motivaatio digitaaliseen työskentelyyn ja sen käyttöön opettajan työssä

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa

- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

HAMKissa käytössä olevat ja suositellut työkalut sosiaalisessa mediassa

Käytätkö seuraavia sosiaalisen median välineitä?

18. Wiki

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä

19. kyvyt.fi

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä

20. Facebook

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä

21. Twitter

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä

yhteistyössä

22. iGoogle - Google docs ym.

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä
---	--	---	---	---

23. Ning

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä
---	--	---	---	---

24. Delicious

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä
---	--	---	---	---

25. Flickr

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä
---	--	---	---	---

26. LinkedIn

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä
---	--	---	---	---

27. SlideShare

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä
---	--	---	---	---

28. Diigo

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä
---	--	---	---	---

29. Blogger

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä
---	--	---	---	---

30. WebEx

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä
---	--	---	---	---

31. Adobe Connect

☐ En ole käyttänyt	☐ Käytän vapaa-aikana	☐ Käytän opetuksessa	☐ Käytän hanke/tutkimus/kehittämistyössä	☐ Käytän organisaatiomme sisäisessä yhteistyössä
---	--	---	---	---

32. Käytätkö jotain muita sosiaalisen median välineitä vapaa-aikana/työssä/hankkeissa/kehittämisessä?

Tekninen näkökulma & **käyttötaito**

Opiskelijahallinto ja tiedotus

33. SoleOPS peruskäyttötaito (toteutussuunnitelman laatiminen, muokkaus, opiskelijan hyväksyminen ja lisääminen/poistaminen toteutukselta, opintojaksopalautteen kerääminen)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

34. eHopsin käyttötaito (opiskelijan HOPSin muokkaaminen, kehityskeskustelujen laatiminen ja vastausten seuranta, perustason tietämys tiedonsiirroista eHOPSin ja opiskelijarekisterin välillä, HOPSin hyväksyminen) Opettajatuutori ja Opintojen ohjaaja

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

35. Henkilöstöportaalin peruskäyttötaito (tietojen selailu, muokkaus ja tiedotteiden teko)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

36. Virtualisoitujen palvelimien ja työasemien peruskäyttö (etäyhteys hamkin tietokoneeseen tai palvelimeen)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

Eriaikaiset työkalut yhteiseen työskentelyyn

37. Moodlen käyttö (työtilan muokkaus, materiaalin tuonti /linkitys, työkalujen käyttö, jäsenten tuonti ja roolien jako, sosiaalisen median/muiden työkalujen integrointi)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

38. Hamki-wikin peruskäyttötaito (sivujen, blogin ja uutisten teko ja muokkaus, median upotus sivulle)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

39. Kyyt.fi ePortfoliopalvelun käyttötaito (oma profiili, sivujen ja blogien teko, portfolion kokoaminen, oikeuksien hallinta, ryhmien työskentely)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

40. Echo 360 tallentavan luokan peruskäyttö (luennon tallennus, editointi ja jakelu)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

Samanaikaiset työkalut **yhteiseen** työskentelyyn

41. Verkkokokousjärjestelmän (esim.WebEx/Adobe Connect) peruskäyttö opetuksessa/kokouksessa

(osallistuminen, puheenjohtajana toimiminen, erilaisten sovellusten jako ja pienryhmätyöskentely)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

42. Pikaviestimien (esim. Skype) peruskäyttö (kontaktit, viestit, yksilö- ja pienryhmäsoitot, tiedostojen/näytön jakaminen)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

43. Second Life virtuaalimaailman peruskäyttötaito (Hamkin alueiden/EduFinland tuntemus, avattaren perustoiminnot, ryhmän ohjaus maailmassa)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

Sosiaalisen median työkalujen käyttö (hamkissa käytössä olevat, ympäristöihin helposti upotettavat, suositeltavat)

Yhteistyö ja viestintä

44. Facebookin käyttö (sivujen käyttö tiedotukseen ja markkinointiin, asiakaspalveluun, ryhmien käyttö ohjauksessa, hanketyössä tai verkostoitumisessa)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

45. Twitter-mikroblogipalvelun peruskäyttö viestien jakamiseen, tiedonhakuun, verkostoitumiseen.

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

46. Google docsin käyttö dokumenttien (tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, piirroket, esitykset) ja kyselyiden tekemiseen, jakamiseen, yhteiskirjoittamiseen sekä julkaisuun.

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava

asiantuntija

47. Google Sites:n käyttö sivustojen tekemiseen, jakamiseen, yhteiskirjoittamiseen sekä julkaisuun.

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

48. Blogi-palveluiden käyttö (esim. Blogger, Wordpress) blogin kirjoittamiseen ja julkaisuun.

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

49. Yhteiskirjoituspalvelut (esim. Etherpad, Tieken muistio, Typewith.me) nopeaan yhteiskirjoittamiseen?

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

50. Ammatilliset verkostopalvelut (esim. LinkedIn, Foodle.fi) käyttö (henkilökohtainen profiili ja ammatillinen verkostoituminen)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

Tiedostot ja median jako

51. Videopalvelun kuten You Tube tai Vimeo käyttö (haku, katselu, tilin hallinnointi, jakelu)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

52. Kuvien jakopalveluiden käyttö (esim. Flickr, Picasa)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

53. Kirjanmerkkien/linkkien jakopalveluiden kuten Diigo tai Delicious peruskäyttö

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti

- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

54. Esitysten jakopalveluiden (esim. SlideShare, Prezi) käyttö (muiden esitysten haku ja katsominen, oman esityksen jako)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

55. Tiedostojen jakopalveluiden (esim. Dropbox) käyttö

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

Kyselytyökalut ja muuta

56. Webropol- kyselytyökalu (kyselyn laatiminen, tilastollinen ja laadullinen analyysi)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,

- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

57. Aikataulujen/tapaamisten sopimiseen ilmaispalvelujen käyttö (esim. Doodle, Sumpli)

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

58. Hamkin s-postin, messengerin ja kalenteritoimintojen käyttö

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

59. Mobiililaitteiden käyttö?

- ☐ 0 = ei ole kokemusta, en ole käyttänyt, en osaa
- ☐ 1 = tiedän, osaan auttavasti
- ☐ 2 = hallitsen perusteet ja rutiinit, tarvitsen ajoittain ohjausta ja neuvontaa,
- ☐ 3 = osaan itsenäisesti käyttää ja osaan kehittää oman työn kannalta
- ☐ 4 = hallitsen monipuolisesti ja osaan opastaa muita, olen asiantuntija
- ☐ 5 = kykenen kehittämään systemaattisesti ja kokonaisvaltaisesti, olen aihealueen johtava asiantuntija

61. Palaute: Kommentteja kyselystä tai muuta palautetta

62. Yhteystiedot *

Etunimi

Sukunimi

Ikäryhmä.

☐ alle 40

☐ 41-50

☐ 51-60

☐ yli 60

Sukupuoli

☐ mies

☐ nainen

63. Vastauksiani saa käyttää
opinnäytetyössä *

☐ kyllä

☐ ei